

Litumine tõstis
Falcki esimeseks

On enam kui kindel, et turva-firma Falck Ida-Eesti AS Ida-Virumaal lähematel aastatel töota ei jää.

lk 4-5

ASi Falck Ida-Eesti juhataja Paul Muttanen peab heade majandusnäitajate peamiseks põhjuseks Falcki tütarfirmade liitmist.

Foto: Julia-Maria Linna

Ida-Virumaa TOPi esikümme

1. Falck Ida-Eesti AS
2. Narva Elektri jaamad AS
3. Orica Eesti OÜ

koht	firma nimi	punktisumma	tegevusvaldkond	asukoht
1.	Falck Ida-Eesti AS	38	vallas- ja kinnisvara valveteenused ja kaitse, turvateenused	Jõhvi
2.	Narva Elektri jaamad AS	44	elektri- ja soojusenergia tootmine	Auvere, Vaivara vald
3.	Orica Eesti OÜ	50	keemiatööstus	Sirgala, Vaivara vald
4.	Eesti Põlevkivi AS ²	62	põlevkivi tootmine	Jõhvi
5.	Viru Keemia Grupp AS ²	66	keemiatööstus	Jõhvi
6.	Argo Electronics AS	67	infotehnoloogia	Narva
7.	Impost TÜ	67	ehitus	Narva
8.	Polyform AS	87	tootmine	Sillamäe
9.	Eesti ESM AS	89	ehitus	Narva
10.	Energoremont AS	98	teenused, tootmine	Narva

Ida-Virumaa ettevõtete TOP 55 aastal 2002

koht	firma nimi	tegevusalad	punkte
1.	Falck Ida-Eesti AS	vallas- ja kinnisvara valveteenused ja kaitse, turvateenused	38
2.	Narva Elektri jaam AS	elektri- ja soojusenergia tootmine	44
3.	Orica Eesti OÜ	keemiatööstus	50
4.	Eesti Põlevkivi AS ²	põlevkivi tootmine	62
5.	Viru Keemia Grupp AS ²	keemiatööstus	66
6.	Argo Electronics AS	infotehnoloogia	67
7.	Impost TÜ	ehitus	67
8.	Polyform AS	tootmine	87
9.	Eesti ESM AS	ehitus	89
10.	Energoremont AS	teenused, tootmine	98
11.	Velsicol Eesti AS	keemiatööstus	102
12.	Norwes Metall AS	tootmine	106
13.	Glask-Narva AS	ehitusmaterjali tootmine	107
14.	Narva Elektri jaam AS	elektrienergia ost, jaotamine ja müük	108
15.	Repo Vabrikud AS	tootmine	111
16.	Toila Sanatoorium AS	taastusravi, majutus, toitlustus	121
17.	Svarmil AS	õmblustööstus	131
18.	Jõhvi Piim TÜ	toiduainetööstus	133
19.	Auto Jõhvi AS	transport, kütuse müük, veoautode hooldus- ja remoditeenused	133
20.	Agdeck-Auto AS	autod, kaubandus	140
21.	Silbet AS	ehitusmaterjalide valmistamine ja müük	143
22.	Ost Steel AS	kaubandus	144
23.	ENTE Engineering AS	ehitus	147
24.	Pistrik I-V OÜ	kaubandus	147
25.	Üritus OÜ	tootmine	158
26.	Wiekor OÜ	ehitusmaterjali tootmine	158
27.	Balti ES AS****	masina- ja elektroonilise aparatuuri ehitus	159
28.	MMN Tehase AS	pehme mööbli tootmine	161
29.	Ardise Sport OÜ	kaubandus	169
30.	T. R. Tamme Auto OÜ	rahvusvahelised autoveod	177
31.	Sylvester Sonda AS	metsatööstus	181
32.	RD Electronic AS	tootmine	184
33.	Forwood AS	mööblidetailide tootmine	185
34.	Sillamäe SEJ AS	energeetika, soojatootmine	188
35.	Viru Joogid AS	toiduainetööstus	189
36.	SIM-Sillamäe OÜ	mööbli tootmine	200
37.	NTT AS	tootmine	201
38.	Kiviõli Kaubahoov AS	jaekaubandus	205
39.	Inforing AS	kirjastus, reklaam	211
40.	Narva Auto AS	rahvusvahelised autoveod	212
41.	Järle AS	toiduainetööstus	217
42.	Narva Soojusvõrk AS	soojatootmine	221
43.	Motor-V AS	transporditeenused	224
44.	Evail Oil OÜ	kaubandus, teenused	225
45.	Narva Vesi AS	kommunaalmajandus	240
46.	Slavil Oil OÜ	kaubandus	242
47.	PR Põhjarannik AS	kirjastus	244
48.	Narva Bussiveod AS	reisijatevedu	249
49.	Vlasjana OÜ	kaubandus	251
50.	MEKE Sillamäe AS	kinnisvara	263
51.	Kohtla-Järve Soojus AS	energeetika, soojatootmine	272
52.	Viru Kalatööstuse OÜ	toiduainetööstus	279
53.	Sikford OÜ	ehitus, mehhanismide rent	293
54.	Audest AS ²	auditeerimine, raamatupidamine, teenused	309
55.	Vežala AS	rõivatööstus	310

² konsolideeritud andmed pärinevad justiitsministeeriumi registrikeskuse skaneeritud 2002. a majandusaasta aruande pdf-failist

Käibe TOP 40

koht	firma nimi	käive 2002 (tuh kr)	koht koond- TOPis
1.	Narva Elektri jaam AS	3 401 460	2.
2.	Eesti Põlevkivi AS ²	1 740 827	4.
3.	Viru Keemia Grupp AS ²	574 600	5.
4.	Repo Vabrikud AS	401 593	15.
5.	Velsicol Eesti AS	228 002	11.
6.	Energoremont AS	196 176	10.
7.	Narva Elektri jaam AS	191 112	14.
8.	Orica Eesti OÜ	164 600	3.
9.	Kohtla-Järve Soojus AS	163 831	51.
10.	Balti ES AS****	163 231	27.
11.	Narva Soojusvõrk AS	152 461	42.
12.	T. R. Tamme Auto OÜ	130 997	30.
13.	Viru Kalatööstuse OÜ	108 253	52.
14.	Polyform AS	98 243	8.
15.	Evail Oil OÜ	95 617	44.
16.	Falck Ida-Eesti AS	85 529	1.
17.	Silbet AS	78 000	21.
18.	Sillamäe SEJ AS	72 986	34.
19.	MMN Tehase AS	65 289	28.
20.	Jõhvi Piim TÜ	64 588	18.
21.	Impost TÜ	58 811	7.
22.	Narva Vesi AS	51 507	45.
23.	Järle AS	49 483	41.
24.	Svarmil AS	44 813	17.
25.	Glask-Narva AS	44 806	13.
26.	Agdeck-Auto AS	44 141	20.
27.	MEKE Sillamäe AS	35 764	50.
28.	Eesti ESM AS	34 723	9.
29.	Narva Auto AS	34 662	40.
30.	Norwes Metall AS	34 555	12.
31.	Wiekor OÜ	28 856	26.
32.	Üritus OÜ	28 785	25.
33.	Pistrik I-V OÜ	27 746	24.
34.	Argo Electronics AS	26 223	6.
35.	Vlasjana OÜ	25 986	49.
36.	Toila Sanatoorium AS	25 000	16.
37.	Auto Jõhvi AS	24 745	19.
38.	NTT AS	23 315	37.
39.	Narva Bussiveod AS	23 309	48.
40.	Viru Joogid AS	19 607	35.

Kasumi TOP 40

koht	firma nimi	kasum 2002 (tuh kr)	koht koond- TOPis
1.	Narva Elektri jaam AS	494 986	2.
2.	Eesti Põlevkivi AS ²	268 572	4.
3.	Viru Keemia Grupp AS ²	80 500	5.
4.	Orica Eesti OÜ	49 352	3.
5.	Narva Elektri jaam AS	24 892	14.
6.	Velsicol Eesti AS	16 503	11.
7.	Falck Ida-Eesti AS	14 966	1.
8.	Repo Vabrikud AS	14 058	15.
9.	Polyform AS	13 305	8.
10.	Energoremont AS	13 280	10.
11.	T. R. Tamme Auto OÜ	7 645	30.
12.	Impost TÜ	6 951	7.
13.	Silbet AS	4 300	21.
14.	Argo Electronics AS	4 074	6.
15.	Toila Sanatoorium AS	3 500	16.
16.	Balti ES AS****	3 180	27.
17.	Jõhvi Piim TÜ	2 945	18.
18.	Eesti ESM AS	2 819	9.
19.	Glask-Narva AS	2 647	13.
20.	Pistrik I-V OÜ	2 274	24.
21.	Sillamäe SEJ AS	2 044	34.
22.	Wiekor OÜ	1 831	26.
23.	Norwes Metall AS	1 747	12.
24.	Agdeck-Auto AS	1 480	20.
25.	RD Electronic AS	1 380	32.
26.	Auto Jõhvi AS	1 335	19.
27.	Ost Steel AS	1 223	22.
28.	Sylvester Sonda AS	1 136	31.
29.	Narva Auto AS	1 120	40.
30.	Üritus OÜ	1 037	25.
31.	Motor-V AS	1 005	43.
32.	Järle AS	995	41.
33.	Svarmil AS	965	17.
34.	MMN Tehase AS	957	28.
35.	Viru Joogid AS	808	35.
36.	ENTE Engineering AS	794	23.
37.	Ardise Sport OÜ	695	29.
38.	Kiviõli Kaubahoov AS	603	38.
39.	Forwood AS	501	33.
40.	SIM-Sillamäe OÜ	452	36.

Käibe kasvu TOP 20

koht	firma nimi	käibe kasv (korda)	koht koond- TOPis
1.	Svarmil AS	2,43	17.
2.	Argo Electronics AS	2,14	6.
3.	ENTE Engineering AS	2,04	23.
4.	Norwes Metall AS	2,01	12.
5.	Falck Ida-Eesti AS	1,99	1.
6.	Impost TÜ	1,53	7.
7.	Silbet AS	1,50	21.
8.	Auto Jõhvi AS	1,47	19.
9.	Eesti ESM AS	1,41	9.
10.	Narva Elektri jaam AS	1,30	2.
11.	NTT AS	1,29	37.
12.-15.	Forwood AS	1,25	33.
12.-15.	Glask-Narva AS	1,25	13.
12.-15.	Ost Steel AS	1,25	22.
12.-15.	Slavil Oil OÜ	1,25	46.
16.	Toila Sanatoorium AS	1,23	16.
17.	Orica Eesti OÜ	1,21	3.
18.-19.	Agdeck-Auto AS	1,19	20.
18.-19.	Inforing AS	1,19	39.
20.	Evail Oil OÜ	1,18	44.

Kasumi kasvu TOP 20

koht	firma nimi	kasumi kasv (tuh kr)	koht koond- TOPis
1.	Narva Elektri jaam AS	2 273 413	2.
2.	Viru Keemia Grupp AS ²	70 311	5.
3.	Eesti Põlevkivi AS ²	38 670	4.
4.	Repo Vabrikud AS	14 049	15.
5.	Orica Eesti OÜ	12 259	3.
6.	Falck Ida-Eesti AS	8 991	1.
7.	Velsicol Eesti AS	8 761	11.
8.	Jõhvi Piim TÜ	6 830	18.
9.	MMN Tehase AS	3 964	28.
10.	Balti ES AS****	3 476	27.
11.	Argo Electronics AS	3 383	6.
12.	Polyform AS	3 210	8.
13.	Impost TÜ	3 187	7.
14.	Energoremont AS	2 164	10.
15.	Norwes Metall AS	1 948	12.
16.	Eesti ESM AS	1 751	9.
17.	Glask-Narva AS	1 485	13.
18.	Auto Jõhvi AS	1 281	19.
19.	Ost Steel AS	1 261	22.
20.	Toila Sanatoorium AS	1 068	16.

Rentaabluse TOP 20

koht	firma nimi	rentaabilus (%)	koht koond- TOPis
1.	Orica Eesti OÜ	29,98	3.
2.	Falck Ida-Eesti AS	17,50	1.
3.	Argo Electronics AS	15,54	6.
4.	Eesti Põlevkivi AS ²	15,43	4.
5.	Narva Elektri jaam AS	14,55	2.
6.	Viru Keemia Grupp AS ²	14,01	5.
7.	Toila Sanatoorium AS	14,00	16.
8.	Polyform AS	13,54	8.
9.	Narva Elektri jaam AS	13,02	14.
10.	Impost TÜ	11,82	7.
11.	ENTE Engineering AS	9,18	23.
12.	SIM-Sillamäe OÜ	8,76	36.
13.	Pistrik I-V OÜ	8,19	24.
14.	Eesti ESM AS	8,12	9.
15.	Motor-V AS	7,72	43.
16.	Ardise Sport OÜ	7,65	29.
17.	Forwood AS	7,39	33.
18.	Velsicol Eesti AS	7,24	11.
19.	RD Electronic AS	7,15	32.
20.	Energoremont AS	6,77	10.

Omakapitali tootlikkuse TOP 20

koht	firma nimi	varade tootlikkuse (%)	koht koond- TOPis
1.	Viru Keemia Grupp AS ²	114,42	5.
2.	Falck Ida-Eesti AS	98,88	1.
3.	Argo Electronics AS	96,01	6.
4.	Eesti ESM AS	83,71	9.
5.	Impost TÜ	74,28	7.
6.	Norwes Metall AS	73,40	12.
7.	Pistrik I-V OÜ	59,55	24.
8.	Sylvester Sonda AS	55,33	31.
9.	Jõhvi Piim TÜ	53,94	18.
10.	Glask-Narva AS	49,06	13.
11.	Svarmil AS	44,86	17.
12.	Üritus OÜ	43,52	25.
13.	Ardise Sport OÜ	43,50	29.
14.	Energoremont AS	43,08	10.
15.	Orica Eesti OÜ	39,47	3.
16.	Agdeck-Auto AS	38,68	20.
17.	Auto Jõhvi AS	36,76	19.
18.	ENTE Engineering AS	35,83	23.
19.	Polyform AS	35,01	8.
20.	Velsicol Eesti AS	31,43	11.

toimetaja Tõnu Tramm tel 667 0141, e-post tonu.tramm@aripaev.ee

toimetaja kommentaar

Rohkem külalislahkust!

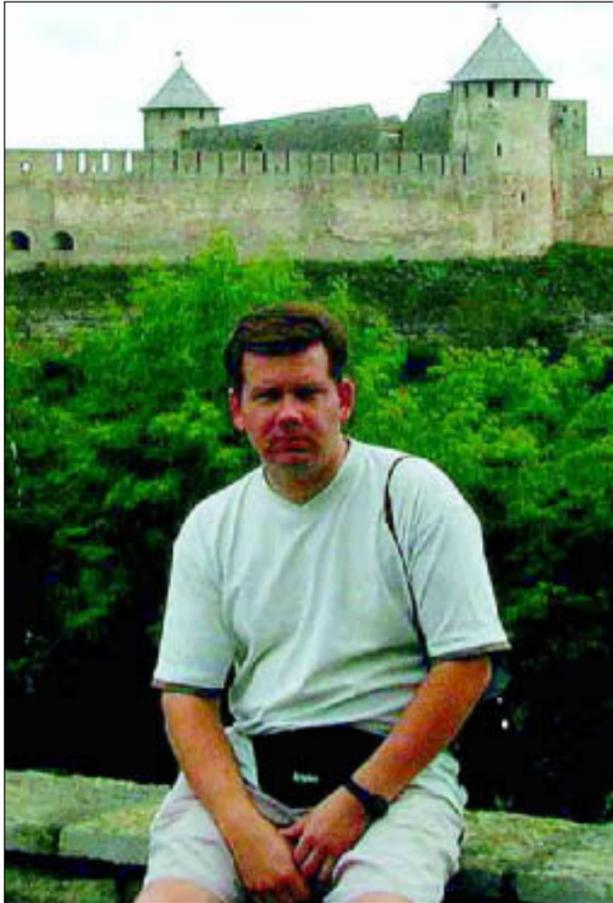
Ei tea ühtegi tuttavat, kes oleks Ida-Virumaal puhkerei-sil käies tagasi tulnud ja igavuse üle kurtanud. Seal on väga palju vaadata kas või seetõttu, et seal on kõik teistsugune kui mujal. Tükati nostalgiline, mõneti šokeeriv ja närveköditav, kohati kaunis ja ülev.

Sealt leiab kõike. Peipsi põhjarannik on oma liivarandadega vaieldamatult parim puhkamispaik, mida Eestist leida võib, ja ilmselt kogu maailmas ei ole samal laiuskraadil nii hubast ja sooja rannariba kui seal. Või kus mujal kui Kuremäel saab käia kloostri-s, tutvuda nunnaeluga ning kui soovi ja tahtmist, siis ka pühitsetud vees supelda.

Kui külalise rahakott on paksem, siis võib veeta luksusliku nädalalõpu Kalvi mõisas, mille sarnast ei leia tervelt Eestimaalt. Või kui tervis hakkab käest minema, siis saab võtta nii ihu kui vaimu kosutavaid ravikuure Toila või Narva-Jõesuu sanatooriumis.

Ekstreemsuse ihkajad võivad minna turnima arvukate tuhamägede otsa ja nautida ainulaadset tööstusmaastikku või kolada põlevkivimuuseumi šahtides. Eeldused turismi arenguks on Ida-Virumaal suuremad kui ühelgi teisel Mandri-Eesti maakonnal. Seal on, mida rahvale näidata.

Ka mina otsustasin killukese oma suvisest puhkusest

Toimetaja Tõnu Tramm usub, et nii Narva kui ka Narva-Jõesuu elanikud keeravad kord näo Jaanilinnalt ülejäänud Eesti poole ja muutuvad eestlaste jaoks avatumaks.

koos perega Ida-Virumaal mööda saata. Kuid hakates otsima sobivat majutuspaika, torkas silma tõsiasi, et neid õieti polegi. On, aga kordades vähem kui igas teises maakonnas.

Lõpuks langes valik näda-

lavahetusele Narva-Jõesuu sanatooriumis. Ja ei kahetse. Suur osa sanatooriumist on renoveeritud, toad nüüdisaegsed, basseini ja tervisekeskuse ei jää alla mis tahes muule seni nähtule ning hinnad on oluliselt madalamad kui Pär-

nus, rääkimata Tallinnast. Põhjalikud massaaži- ja tervisevanniprotseduurid olid päevast päeva kontoris arvu-ti taga kükitavale sulesepale just täpselt see, mida tarvis.

Mälestus Narva-Jõesuust oleks olnud täiuslik, kui kolmanda päeva hommikul poleks auto juurde minnes avastanud lõhutud aknaklaasi ja klaasikildude kuhja. Kohe meenus hoiatussilt hotelli-toast: hoidke oma autot tasulises parklas. Kuid otse administraatori akna all, kes seda küll oleks osanud arvata! Õnneks oli kõik autos alles, ehkki võtta oleks olnud küll. Tundus, et varastamine polnudki eesmärgiks omaette. Pigem kumas vandalismiaktist läbi sõnum: me ju hoiatasime teid!

Küllap on sellised juhtumid üheks põhjuseks, miks Narva-Jõesuu kuurortlinna kaunid rannaliivad hakkavad vaikselt rohtu kasvama. Ja kui siia lisada tõsiasi, et viinapoest nalja viluks saia küsides saad suure tõenäosusega pudeli, mille sildil sõnale "sai" kõige enam sarnanev nimi vastu vaatab, või see, et endine Põhja-maa Riviera on täis tipitud lagunevaid puhkekeskuseid ja poolpõlenud pansionaate, või see, et õnnetuse korral kohale kutsutud politsei vormistab kõik dokumendid vene keeles, siis pole see tõepoolest magnet, mis aitaks Narva-Jõesuus-turiste juurde meelitada.

Kinnitusvahendid • Tööriistad • Kemikaalid

Pargi 25
41537 Jõhvi

Tel (033) 70 005
Faks (033) 56 276

Vahtra 5
21003 Narva

Tel (035) 64 777
Faks (035) 60 948

maavanema kommentaar

Ida-Virumaa on energiarikas tulevikupiirkond

Leo Raidma
Ida-Viru maavanema kt

Ida-Virumaa on üks rikkamaid maakondi Eestis. Siiani on piirkond tuntud eelkõige kui tööstusregioon, mis varustab Eestit elektrienergiaga ning aitab kasvatada vabariigi ekspordi tekstiili- ja keemiatööstuse toodete näol. Tõsi, 95% elektrienergiast toodetakse kohalikust maavarast – põlevkivist –, mille tarbevaru hinnatakse 600 miljoni tonnini. Põlevkivi kaevandamise, töötamise ja müügi tegeleb AS Eesti Põlevkivi. Kontserni aastane põlevkivitoodang ulatub praegu 13 miljoni tonnini ja käive 1,6 miljardi kroonini.

Keemiatööstustest suurim on AS Viru Keemia Grupp, mis on üks juhtivaid põlevkiviõlitootajaid maailmas. Aastas töötleb ettevõtte 1,3 mln tonni põlevkivi, andes tööd 1100 Ida-Virumaa elanikule. Aktsiaseltsid Nitrofert, Velsicol Eesti, Silmet Grupp on kogunud heade majandustulemuste eest ettevõtlus-ahund.

Põlevkivi- ja energeetikasektori nüüdisajastamiseks on maakonnas viimaste aastate jooksul käivitatud mitmeid organisatsioonilisi ja tehnoloogilisi uuendusi, mille teostumisse on kaasatud ka väliskapitali. Keskkonnahoiu tõhustamiseks ning saaste minimeerimiseks on ellu viidud Sillamäe radioaktiivsete jäätmete hoidla saneerimise projekt, algamas on Narva roveeepuhastusjaama renoveerimine. Lähiaastatele on kavandatud ka Kohtla-Järve regionaalse roveeepuhasti uuendamine. Täiendavate investeeringute saamiseks tööstuse arendamiseks ja kaupadele lisaväärtuse andmiseks on 1999. aastal loodud Sillamäele vabatsoon. Algamas on Sillamäe sadama ehitus.

Suurtööstuse kõrval arenevad jõudsalt ka keskmise suurusega ettevõtted ning hoogustumas on väikeettevõtlus. Tänu Eesti suurimatele metsamassiividele on Ida-Viru maakonnas arvestatav metsa- ja puidutööstus. Arenenud on toiduaine- ja ehitusmaterjalitööstus. Maakonna elanikest on tööstussfääris hõivatud ligikaudu 53%, mis on peaaegu poole rohkem riigi keskmisest.

Ida-Virumaa on energiarikas tulevikupiirkond. Energiasid võib siin kogeda igal sammul – seda annavad ja kannavad põlevkivi, elektrijaamad, suurtööstused, aga ka Soome lahe avamere-lained, Alutaguse põlislaaned ning puutumatud sood ja rabad.

TOPi koostamise meetodika

Ida-Virumaa ettevõtete TOP 55sse pääsemiseks peab ettevõtte registreerimisadress asuma Ida-Viru maakonnas. Samuti peab ettevõtte olema tegutsenud kahel järjestikusel täismajandusaastal.

TOPi koostamiseks tellis Äripäev justiitsministeeriumi registrikeskusest 2001. aasta majandustulemuste põhjal käibelt suuremate Ida-Virumaa ettevõtete andmed. Andmed saadeti ettevõtetele kontrollimiseks ja paluti neid täiendada 2002. aasta majandusnäitajatega. Juhul kui ettevõtte ei vastanud, kasutasime registrist saadud andmeid. Andmebaasis on ka ettevõtted, kes Äripäeva kuulutusele reageerides ise oma majandustegevuse kohta teavet saatsid. Ettevõtted on seatud pingeritta kuue näitaja põhjal. Arvutamise aluseks oleme võtnud 2002. aasta käibe, käibe kasvu võrreldes 2001. aastaga, 2002. aasta kasumi, kasumi kasvu võrreldes 2001. aastaga, rentaabluuse aastal 2002 ja omakapitali tootlikkuse aastal 2002. Iga näitaja põhjal reastati ettevõtted edetabelisse, iga koht järjestuses andis kohale vastava arvu punkte. Kuue tabeli punktid liideti. Võitja on kokkuvõttes kõige vähem punkte kogunud ettevõtte.

Kui firma andmed TOPis puuduvad

Kui firma andmed jõudsid küll õigel ajal Äripäeva, ent ei ole TOPis, võib põhjus olla järgnevas:

- ettevõttel pole olnud aktiivset majandustegevust kahel täielikul majandusaastal (2001–2002)
- puudusid mõned finantsnäitajad. Tabelisse pääsemise eelduseks on käibe, kasumi ja omakapitali avaldamine 2001. ja 2002. aasta kohta.
- kui TOPi arvutamise meetodika tõttu ei pääsenud ettevõtte 55 edukama hulka, sisalduvad tema andmed finantsnäitajate ja üldandmete koondtabelis
- kui tabelis esineb tühje ridasid, tähendab see seda, et firma pole järelepärimistele vastanud või ei ole toimetusel õnnestunud firmaga kontakteeruda
- TOP-i ei pääsenud ka need ettevõtted, mille keskmine omakapitali suurus 2001. ja 2002. aastal oli negatiivne.

Äripäeva maakonna TOPid ilmuvad 2003. aastal

- 24. september ..... Lääne-Virumaa TOP
- 9. oktoober ..... Hiiumaa TOP
- 13. november ..... Harjumaa TOP

Erihe toimetaja Tõnu Tramm tel: (372) 667 0141, e-post: tonu.tramm@aripaev.ee
reklamiprojektjuht Romeo Smirnov tel: (372) 667 0068, e-post: romeo.smirnov@aripaev.ee
kujundaja: Sverre Lasn ftp://ftp.mbp.ee/incoming/

Äripäev

ÄP peatoimetaja: Igor Rõtov
väljaandja: Äripäeva Kirjastuse AS
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
tel: (372) 667 0111
(372) 667 0222
faks: (372) 667 0265
(372) 667 0165
e-post: aripaev@aripaev.ee
WWW: http://www.aripaev.ee

Toimetus e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
faks: (372) 667 0265

Reklaamiosakond e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
faks: (372) 667 0200

Tellimine ja levi e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
faks: (372) 667 0300

Tellimishind 12 kuuks 1900 kr
Tellimine internetis http://pood.aripaev.ee
trükk: AS Kroonpress

Toimetust võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetust kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikud, poliitilised või religioossed teemad) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma Äripäeva Kirjastuse ASI kirjaliku nõusolekuta keelatud.

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363

I koht

Turvalisuse eest võitlejail Ida-Virumaal

See, et Ida-Virumaa edukaimaks ettevõtteks osutus turvafirma Falck Ida-Eesti, räägib mõneti iseenda eest, peamine edu põhjus seisnes aga siiski tütar-ettevõtete liitmisel.

Tõnu Tramm
tonu.tramm@aripaev.ee

A

15. detsembril kümnendat sünnipäeva tähistavale Falck Ida-Eestile on maakonna edukaimaks ettevõtteks saamine

ilusaks sünnipäevakingiks. Ettevõtte üdini lahke ja avatud olemisega juht **Paul Muttanen** aga ei taha süllelanguenud tiitlit niisama lihtsalt omaks võtta.

“Ega me ise ka aru ei saanud esimese hooga, kust see edu nüüd täpselt tuli, aga kui lähemalt süvenema hakkasime, selgus, et asi on meie kolme tütarfirma liitmisel ühtseks tervikuks. See loomulikult kajastus hüppelise käibe kasvu ja kasumi näol,” selgitab Muttanen, kelle sõnul liideti möödunud aastal ESS Ida-Virumaaga nii ESS Lääne-Virumaa kui ka ESS Narva, ühisettevõtte nimeks sai aga Falck Ida-Eesti.

Tõsi ta on, võrreldes 2001. aastaga kasvas ettevõtte käive tänu sellele peaaegu kaks korda ja kasum ligi kolm korda. Kuid

ettevõtte jääb ettevõtteks ja edetabeli aluseks olevad numbrid räägivad oma keelt.

Kindel on aga see, et Falck Ida-Eesti väärib esikohta täielikult. ESSi nime kandnud turvafirma esimene tütarfirma AS ESS Ida-Virumaa kuulutati 1996. aastal grupi parimaks ettevõtteks, Paul Muttaneni Jõhvis asuva kabineti seinal ripub aga ESS kuldmärgi tunnustus, mis on kontserni kõrgeim autasu ja mille omanikuks on läbi aegade saanud üsnagi väike seltskond.

Muttaneni sõnul on ettevõtte areng olnud stabiilne ja edukas ning seda eeskätt tänu klientide usaldusele ja heale meeskonnale. “Me ei ole meeskonna valikul teinud suuri apsakaid ja just tänu heale meeskonnatööle oleme olnud edukad,” lausub

Muttanen, kes tunnistab, et ettevõtte edu algab turvamehest ja ainus mõõndus, mida firma nende valikul on sunnitud tegema, on olnud keeleoskus. “See on paratamatus, et eriti Narva piirkonnas on eesti keelt valdavaid turvatöötajaid väga raske leida, mistõttu selles osas oleme olnud küll sunnitud läbi sõrmede vaatama. Muus osas on aga valikukriteeriumid meil väga ranged.”

See omakorda on tekitanud turvafirma vastu usalduse ja ilma usalduseta ei saa ükski ettevõtte olla edukas. Igatahes ei ole kuritegevuse tase

Ida-Virumaal Muttaneni hinnangul sugugi nii kõrge, kui see sageli väljapoole paistab, ja seda ettevõtte edu tagatiseks pidada küll ei saa. Tõsi aga on, et kõrge töötuse tase suurendab parandamatult ka varguste arvu ja kui inimene on korra omal nahal seda tunda saanud, siis leiab ta tee turvafirmasse kiiresti üles.

“Oleme teinud piisavalt selgitustööd, et pole vaja oodata, millal vargad toa tühjaks tassivad, vaid seda tuleks ennetada. Aga kahjuks tullaakse turvafirmasse ikka alles siis, kui on juba hilja,” nen-

dib Muttanen. Igatahes peavad turvatöötajad suuresti ka oma teeneks seda, et olukord Ida-Virumaal on väga palju muutunud.

“Ettevõtte tegutsemise algusaastatel oli olukord kuritegevuses ikka üsna hull ja eks loomulikult on selle vähendamine liiksaks politseile suuresti ka meie teene. Vähemalt ühe suurema allilmategelase kinnipidamise juures oli ESSi turvameestel üsna oluline roll,” meenutab Muttanen, kelle sõnul on keskonna turvalisemaks muutumine elavdanud ka majandustegevust sealses piirkonnas. Palju on kaasa aidanud ka hiljuti sõlmitud koostöölepe politseiga.

Falck Ida-Viru arendusdirektor **Imre Soom** tunnistab, et ettevõtte on koondanud Kohtla-Järvel asuva ühte juhtimiskes-

Ettevõtte tegutsemise algusaastatel oli olukord kuritegevuses hull ja selle vähendamine on suuresti ka meie teene.

Paul Muttanen, Falck Ida-Eesti juhataja

toimetaja Tõnu Tramm tel 667 0141, e-post tõnu-tramm@aripaev.ee

Falck Ida-Eesti juhtkond (vasakult): arendusdirektor Imre Soom, tehnikadirektor Villu Jagula, teenindusdirektor Tarmo Kütt, müügidirektor Arvo Saaliste, finantsjuht Lea Kimmel ja juhataja Paul Muttanen.

Foto: Julia-Maria Linna

tööd jätkub

kuse alla piirkonna, mis ulatub Narvast Araveteni ja sealt otsapidi Kehrani.

ESS oli üldse esimene turvafirma, kes tegi Eestisse neli suuremat piirkonda. See samm on ennast praeguseks igati õigustanud. Nüüd räägib sama juttu ka politsei. Sest pole ju vahet, kus istuvad juhtimiskeskuse dispetšerid, patrullautod on ikka kohapeal. Soomi sõnul on Falck Ida-Eestis turvalisuse tagamiseks välja ehitatud ühed moodsamad side- ja infotehnoloogiasüsteemid Eestis ja eks seegi võimaldab kõikidele häiretele operatiivselt reageerida. Kogu regiooni juhtimine käib Jõhvist, häirekeskus asub Kohtla-Järvel.

Falck Ida-Eesti müügidirektor Arvo Saaliste sõnul oli varem nende põhisuund ettevõtjad,

kuid kuna neid ei teki sealkandis kuigi palju juurde, siis viimastel aastatel on võetud peamiseks sihiks pakkuda oma teenust eratarbijale. Ühtekokku on ettevõtetel juba üle 4500 tehnilise valve kliendi.

Peamine Falcki konkurent on Ida-Virumaal Securitas Eesti, lisaks on sealsel turvateenuste turul mitmeid uusi ja väiksemaid tegijaid. Oma turuosaks peab Falck Ida-Eesti ligikaudu 70% ja mõistagi tehakse kõik selleks, et seda mitte käest lasta. Pakutav teenusepakett on mitmekesine. See sisaldab isikukaitset, mehitatud valvet ja tehnilist valvet, mis omakorda jaguneb mitmeske eri liiki – lihtne infoedastamise teenuses kliendile, autode GPS-valve, patrullteenus, rannavalveteenus jne. Viimane on aga

see, mis sunnib ettevõtet hoidma reservis küllaldaselt hulgal mehi, sest talvel pole rannavalvuritel suurt midagi peale hakata, tegemist on puhtal kujul hooajatooga. Esialgu ollakse rannavalvega väljas Toilas, Narva-Jõesuus ja Kauksis, tulevikus loodetakse alustada tööd ka Aa rannas.

Turvafirma töö üheks eripäraks peab Saaliste aga kõrgendatud tähelepanu, mis ühest küljest on hea, teisalt aga ei pruugi ka alati positiivselt mõ-

juda. "Meie töö peamine valdkond on erakorraliste sündmuste käsitlemine," nendib Saaliste. Selliste sündmuste vastu on inimestel alati kõrgendatud huvi ning sageli jõuab info sellest ajalehtede esikaantele. Kui turvafirma saab oma tööga kenasti hakkama, on see ettevõttele hea reklaam. Kui aga ei saa, on oht jääda ilma nii mõnestki kliendist. "Just seepärast ei tohi turvafirma lubada endale mitte ühtegi apsakat ega tegematajämist."

ASi Falck Ida-Eesti ajalugu

- 15. dets 1993 asutati AS ESS Ida-Virumaa
- Esimene mehitatud valve leping Ida-Viru maavalitsusega 11. mail 1994
- Esimene tehnilise valve leping Virumaa Ettevõtluskeskusega augustis 1994
- Mais 1996 ületas ettevõtte kuukäive ühe miljoni krooni piiri
- Jõhvis Rakvere tn 16 avati 1996. aasta detsembri uus kontor
- 1996. aastal tunnistati AS ESS Ida-Virumaa ESS Grupi parimaks ettevõtteks
- Mais 1997 alustas ettevõtte sularahavedu pankadele
- 1. juulil 1998 ühendati Kohtla-Järve Valvekeskus ning käivitati regionaalne juhtimine keskusega Jõhvis. Kuni selle ajani koosnes regiooni kolmest juriidilisest isikust: AS ESS Lääne-Virumaa, AS ESS Ida-Virumaa ja AS ESS Narva
- 26. juulil 1999 moodustati regionaalne häire- ja juhtimiskeskus asukohaga Kohtla-Järve, Pärna 12
- 1. mail 2002 ühendati AS ESS Lääne-Virumaa
- 5. juulil 2002 sai ettevõtte uueks nimeks AS Falck Ida-Eesti
- 1. oktoobril 2002 ühendati AS ESS Narva

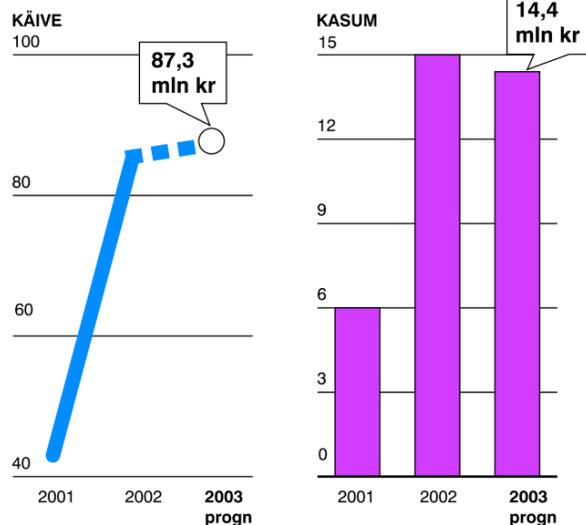
ASi Falck Ida-Eesti tänapäev

- Alates möödunud aasta oktoobrist tegutseb ettevõtte ühise ettevõtte peakontoriga Jõhvis ja esindustega Rakveres, Kohtla-Järvel ja Narvas. Tehnilise valve teenust osutab ettevõtte Narvas, Narva-Jõesuus, Sillamäel, Jõhvis, Kohtla-Järvel, Kiviõlis, Püssis, Rakveres, Kundas, Tapal, Väike-Maarjas, Võsul, Loksas ning loomulikult nende ümberkaudsetes valdades. Tööpiirkond Narva-Kehra. Lõunapiir kulgeb joonel Mustvee-Rakke-Aravete.
- Töötajaid oli ettevõttes 2003. aasta 31. augusti seisuga 680 inimest, mehitatud valve objekte 83, tehnilise valve objekte 4600, patrullekipaaze 24.

Allikas: AS Falck Ida-Eesti

Liitumine tõi kaasa hüppelise käibe ja kasumikasvu

majandustulemused mln kroonides

Allikas: AS Falck Ida-Eesti

küsitlus

Millised on Ida-Viru eripärad teiste maakondadega võrreldes? Millised on plussid ja millised miinused?

■ Ida-Virumaa plussiks on energeetika ja metallitööstuse valdkonna spetsialistide küllaltki hea valikuvõimalus. Miinuseks on töötajate vähene riigikeele- ja võõrkeeleoskus.

Rein Ungert, ASi Energoremont peadirektor

■ Pluss: suur tulevikupotentsiaal (võimalik ELi idapiir). Miinused: vähe arenenud väikeettevõtlust, kontsentreerunud suurtööstus, elanikkonna passiivsus ettevõtluses, investeringute asutamiseks ning investeringute kaasamiseks.

Paul Muttanen, Falck Ida-Eesti ASi juhataja

■ Plussiks on suurtööstuste olemasolu maakonnas, samas on inimestel vähe ettevõtlikkust, et väikeettevõtlust arendada.

Aleksandr Tulchinsky, Mäetehnika ASi juhataja

■ Virumaa maakonna eripärad on kvalifitseeritud tööjõu ja hea infrastruktuuri olemasolu, hea geograafiline asukoht. Eeskätt just suure naabri Venemaa lähedus, mis aitab kaasa turismi ja turunduse arengule. Need kokku annavad hea impulsi kogu majanduse arengule ning loovad soodsa pinnase uute ettevõtete asutamiseks ning investeringute kaasamiseks.

Samas on maakond poliitilises mõttes isoleeritud, enamik elanikke on vene rahvusest. Ka ei tundu olevat Eesti riigil erilist huvi aidata kaasa Ida-Virumaa arengule ja välisinvesteringute kaasamisele.

Urmas Rägo, Orica Eesti OÜ tegevdirektor

■ Muutused Ida-Virumaa majanduskeskkonnas on toimunud aeglasemalt kui mujal Eestis. Väga suur muukeelse elanikkonna osakaal; nende integreeritus Eesti majandus- ja õigusruumi ei ole piisav. Samuti suurtööstuse suur osakaal, mille taustal on väikeettevõtlus raske arenema.

Plussid: suurtööstuse potentsiaal ja väikeettevõtluse arenguvõimalused.

Miinused: elanikkonna madal integreerituse tase ja regiooni halb imago. Toomas Niinemäe, Kohtla-Järve Soojus ASi juhataja esimees

■ Ida-Virumaa on piirkond, kus aastakümnete vältel on regiooni majanduslikku ilmet ja olemust kujundanud suureettevõtted. Eesti taasiseseisvumise järgselt vähenes oluliselt nende ettevõtete hulk ja säilinutel töömaht, seega ka suurtööstuses kasutatavate töötajate arvukus. Elanikkonna enamusel, kes seni oli kolme põlvkonna vältel hõivatud just selles valdkonnas, puudusid (puuduvad enamikul seni?) väikeettevõtluse edukaks arendamiseks vajalikud oskused, kogemus ja mõtteviis. Ka riigikeele vähene oskus soodustab informeerituse lünklikkust, madaldab teadlikkust võimalustest ja seeläbi enesehinnangut, mistõttu on tekkinud, eriti keskealistel, suundumus suletusele ja vastandumine kõigele uuele väljapoolt.

Andrus Tamm, Narva Bussiveod ASi juhataja liige

■ Negatiivselt mõjutavad maakonda järgmised tegurid: ei ole võimalik osta sisse kõiki vajalikke teenuseid (näiteks mehhaanika, elektri valdkonnas) kohapealt Ida-Virumaalt. Samuti vähene riigikeele ja võõrkeelte valdajate arv.

Rein Kuusmik, Repo Vabrikud ASi juhataja liige

■ Teiste maakondadega võrreldes on Ida-Virumaal vähem investeringuid uutesse objektidesse. Investeringute vähesus piirdub kogu maakonna majanduse arengut.

Vladimir Sidorkin, ENTEH Engineering ASi juhataja liige

■ Suur tööpuudus, ebapiisav investeringute maht. Kõrge tööstuspotentsiaal, suured perspektiivid kui piiri lähedal asuval rajoonil.

Anatoli Polupan, Norwe Metall ASi juhataja esimees

küsitlus

algus leheküljel 5

■ Ida-Virumaal on kindlasti ees helgem tulevik. Eeldused selleks on loodud: Ida-Virumaal toodetakse 95% Eestis tarbitavast elektrist; piirkonnas asuvad suured tugevad ja edukad, kokku ligi 3,5 miljardi kroonise ekspordikäibega ettevõtted; Ida-Virus asub tootmiseks vajalik infrastruktuur ning peagi võimalik Euroopa Liidu idapiir, mille kõrval võimas ning avar Vene turg. Need on vaid mõned maakonna ettevõtjaid toetavatest võimalustest. Lisaks põlevkivisektor, mis on kogu regiooni arengu üks põhitähtsaid.

Samas on vaja läbi viia palju restruktureerimisi, mis tähendab kahjulike tootmisüksuste müümist, sulgemist või põhjaliku ümberkorraldust, sest iga äri eesmärk on teenida kasumit. Paratamatult jääb osa inimesi tööta. Kirjeldatud muutus on Ida-Virumaal Eesti teiste piirkondadega võrreldes tunduvalt suurem. Samuti on probleemiks integratsioon ja võõrkeelse elanikkonna vähenemine huvi õppida eesti keelt ja kindlustada end seeläbi kindla töökohaga.

Ida-Virumaa elanikest on kõigest 19% eestlased, muudest rahvustest on enamuses vaid vene keelt kõnelevad inimesed – ehk rahvuse ja keele küsimus on siin suureks probleemiks.

Janeek Parkmann, Viru Keemia Grupp ASi juhatuse esimees

■ Majanduskeskkonna eripäraks on ajalooliselt kujunenud suurtööstus ning sellest tulenevad ettevõtluse ja tööjõu kohanemise-ga seotud probleemid. Negatiivselt mõjutab ettevõtluskeskkonda suhteliselt madal ostujõud ja madal väikeettevõtluse tase. Positiivselt mõjutab aga keerulise aja üle elanud suurtööstuse suhteliselt hea majandustulemus.

Jaano Ulbo, ASi Eesti Põlevkivi finantsdirektor

■ Positiivselt mõjuvad majandusarengule hea geograafiline asend, tööjõu hinna areng on olnud stabiilne, mitte hüppeline, mis soodustab omakorda investeeringuid. Samuti ei ole Ida-Virumaa poliitiliste struktuuride “mängumaa” ning sõltuvalt tegevusalast on võimalus saada tööle hästi koolitatud inimesi. Inimesed on harjunud tegema rasket tööstustööd. Negatiivselt mõjutab aga kahtlemata teede halb olukord ning halb keelteoskus.

Svetlana Heino, Svarmil ASi juhatuse esimees

■ Eripäradeks on kindlasti Euroopa välispiir, Venemaa lähedus (toorained, suur turg, sama keel) ning kõrge tööstuspotentsiaal. See mõjutab kogu ettevõtlust positiivselt, ehk siis Venemaa lähedus toob lähemale toorme ja loob suure turu. Ka Sillamäe sadam on maakonnale oluline ning piirkonna ekspordipotentsiaal.

Samas võib Venemaa lähedus ka negatiivset mõju avaldada. Võib tekkida ootamatusi ja suuri riske. Samuti on halb teatud valdkondades kvalifitseeritud kaadri puudumine, riiklike investeeringute vähesus, halvad teed ning probleemid keskkonnaga.

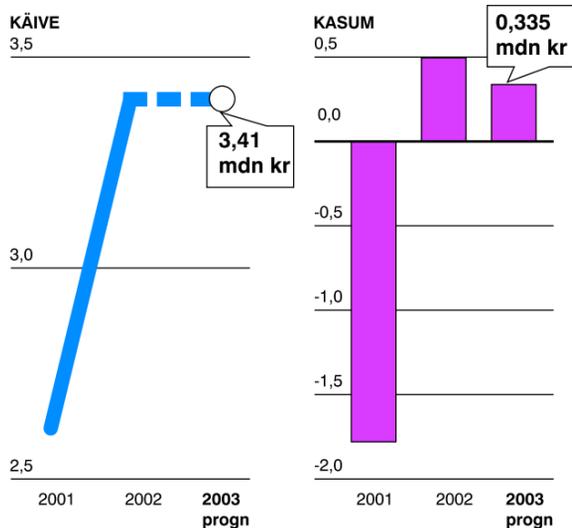
J. Klimov, MMN Tehase AS

■ Negatiivsed tegurid on kulude kiire kasvutempo kõigepealt loomulike (elektar, vesi jms) ning valitsuse poolt kunstlikult loodud (prügilad, väärtpaberite register jms) monopolistide pärast. Samuti lühinägelik poliitika Venemaa suhtes – viisad, topeltollid, sõnalised rünnakud jms. Halb on ka demograafiline situatsioon – suurem kui sündivus, noored sõidavad tööle Läände.

NTT AS

Narva Elektriijaamade käive ligi kümnendik Eesti eelarvest

majandustulemused mld kroonides

Allikas: www.powerplant.ee

II koht

Külm talv

Põlevkivi kui energiaallikas

- 1725. aastast on esimene kirjalik märges sellest, et karjased kasutasid põlevkivi lõkete süütamiseks.
- Aastatel 1789–1910 uurisid paljud teadlased põlevkivi kui kütuse kasutusele võtmise võimalust.
- 1916 tehti portlandtsemenditehases Asserin ja tsemenditehases Port-Kunda esimesed tööstuslikud tolmpõlevkivi põletamise katsed.
- 1918 hakati põlevkivi kui kütust kasutama erinevates tööstusharudes ja olmes (kaevanduspiirkondades).
- 1922. aastal kasutati tsemenditehastes Asserin ja Port-Kunda kütusena 80 000 tonni põlevkivi portlandtsemendiklinkeri põletamiseks ja 34 000 tonni põlevkivi auru tootmiseks.
- 1924. aastal viidi Tallinna SEJ üle põlevkivi põletamisele.
- 1939. aastal saavutas Tallinna SEJ 22 MW võimsuse, tema suurimal aurugeneraatoril oli kaldrestiga kolle ja tootlikkus 35 t/h.
- Aastatel 1948–1951 juurutati tolmpõlevkivi põletamist Kohtla-Järve ja Ahtme elektriijaama kateldes võimsusega 50 ja 72 MW. Katlad olid toodetud Barnauli katlatehases ja nende aurutootlikkus oli 75 t/h.
- Aastatel 1959–1960 viidi Balti Elektriijaamas töösse uued turbogeneraatorid võimsusega 100 MW. Seejärel paigaldati energiablokid võimsusega 200 MW.
- 1965. aastal saavutas Balti Elektriijaam Taganrogi katlatehase uute aurugeneraatoritega 1600 MW võimsuse, põlevkivi tarbimine aastas kasvas 10–12 miljoni tonnini.
- 1963. aasta juulis alustati ettevalmistustööd Eesti Elektriijaama (EEJ) ehitamiseks.
- 1964. aasta novembris saabusid EEJ ehitusplatsile esimesed ehitajad.
- 30. juunil 1969 käivitati EEJ esimene energiablok võimsusega 200 MW, uue modifikatsiooni TP-101 katlaga.
- 28. juulil 1973 käivitati viimane (kaheksas) 210 MW võimsusega energiablok. Eesti Elektriijaam saavutas projektvõimsuse 1610 MW.

kasvatas elektritootja kasumit

Karm talv, tööstusettevõtete arvu kasv Eestis ja elektriksport Läti ning Venemaale tõstis ASi Narva Elektriijaamad mullusel majandusaastal ligi 500 miljoni krooni suurusesse kasumisse.

Tõnu Tramm

tonu.tramm@aripaev.ee

Ä

Ida-Viru maakonna ettevõtete edetabelis teisele kohale tõusnud AS Narva Elektriijaamad (NEJ), mis kuulub sajaprotsendiliselt Eesti Energiale, on vaieldamatult Eesti suurim ettevõte. Tema käive on kasvanud pea-aegu kümnendikuni Eesti riigi eelarvest, ehk möödunud aastal oli NEJ käibeks 3,4 miljardit

krooni. Ka ülejäänud numbrid, mis kogu ettevõtmisega kaasas käivad, on aukartust äratavalt suured: ettevõtte investeerib elektriijaamade uuendamisse ligi 4 miljardit krooni, ainuüksi kaheksanda energiabloki uuendamise käigus sai tööd ligi 1200 inimest, samas töötab ettevõttes endas 1. septembri seisuga 1853 inimest, ehk täpselt sama palju, kui on kogu Püssi linnas elanikke. Elektriijaamade ja Narva linna vahel käib eraldi bussiliin, et elektriijaamade personal saaks tööl käia. Põlevkivikarjääridest ja kaevandustest veetakse elektriijaamadesse kuni 60 000 tonni põlevkivi päevas, üks katel suudab tunnis põletada 100–120 tonni. Kokku kasutab NEJ aastas 11 miljonit tonni põlevkivi.

433 miljonit krooni maksuma läinud uued katelde elektrifiltrid püüavad nüüd päevas kinni 110 tonni tuhka, mis varem suures osas korstna kaudu atmosfääri läks. Praegu satub korstna kaudu õhku "vaid" ca 55 tonni tuhka päevas, mis on paari-kümne aasta taguse ajaga võrreldes peaaegu olematu kogus. Siis lendas korstnate kaudu kõigi nelja tuule poole ligi 500 tonni tuhka päevas, ehk vahe on kümnekordne. Aastaks 2004 peaks aga tuhaeraldus atmosfääri vähenema veel oma kümme korda.

Ettevõttele kuulub kaks elektriijaama: Balti Elektriijaam ja Eesti Elektriijaam. Kuna Balti Elektriijaamas on kuus korstnat ja Eesti Elektriijaamas vaid kaks, võib

möödasõitjal jääda mulje, et Balti Elektriijaam on kolm korda võimsam. Tegelikult on asi vastupidi: Eesti Elektriijaam annab 69% Eesti elektrienergiast, Balti Elektriijaama osakaal on kolm korda väiksem – 23%. Põhjus on lihtne – Eesti Elektriijaam on uuem ja moodsam.

Narvas Sepa tänav 4 asuvas Narva Elektriijaamade peakontoris ettevõtte tegevdirectori **Rein Talumaaga** vesteldes ei oska esimese hooga ettegi kujutada, milliseid mastape mees ohjab. Vähe sellest, et tema juhitavates ettevõtetes toodetakse 92% kogu Eesti elektrienergiast, on NEJ ka kogutoodan gult teine põlevkiviõlitootja Eestis, omades 70% Eesti põlevkiviõliturust. Ka põlevkivituhk on üks tuluallikatest, kuid selle osakaal ei ole enam nii suur. Lihtsalt ei ole turgu. Vanasti veeti tuhka põldudele, nüüd läheb transport nii kalliks, et peamiseks ostjaks on jäänud AS Kunda Nordic Tsement, lisaks teised ehitusmaterjalide tootjad.

"See ongi tegelikult üks suurim probleem, mis meid ees ootab," tunnistab Talumaa. Uued keskkonnareeglid on seadnud ettevõtte silmitsi vägagi keeruliste ülesannetega ja aastaks 2009 peab kogu tuha käitlemine olema täielikult ümber korraldatud. Probleem pole selles,

et tuhaväljad ise oleksid loodusele kahjulikud, vaid selles, et vesi, mille abil tuhka transportitakse, muutub tuhaga kokku puutudes leeliseliseks ja see on juba loodushoiu seisukohast probleem. "Praegu oleme ametis põletamise keskkonnasäästlikuma tehnoloogia evitamise-ga. Kui sellega saame ühele poole, peame hakkama investeerima tuha ladustamisse. Ettevalmistustööd selleks on juba alanud," nentis Talumaa, andes mõista, et NEJ on nagu Tallinna linn, mis iial valmis ei saa. See omakorda tagab piirkonna ettevõtjatele ja ehitajatele tööd aastateks. Regionaalarengu seisukohast on see isegi hea.

Praegu tegeleb NEJ juhtkond energiablokkide uuendamise ja katelde väljavahetamisega. See pole aga kaugelki lihtne, sest miljarditesse ulatuva investeeringu puhul ei saa minna mütsiga lõõma. Ettevalmistustest kuni esimeste tulemusteni on ühtekokku kulunud 11 aastat, tulev aasta kevadel peaks Eesti Elektriijaama uus energiablokk tööle hakkama. Ehk nagu ütleb vanasõna: üheksa korda mõõda, üks kord lõika.

"Vedasime erinevatele katla-tootjatele maailma eri paikadesse 400 tonni Eesti põlevkivi, et välja selgitada, millised katlad sobivad meie põlevkiviga kõige paremini," meenutab NEJ arendusdirector **Mati Uus**. Tema sõnul on maailmas põlevkivi küllalt, kuid see on väga erinev ja suurem osa ei sobi energiatootmiseks. Eesti põlevkivi on maailmas suhteliselt kõrge kütteväärtusega, samalaadset võib kohata veel vaid Peterburi oblastis.

25. mail 2001 sõlmis NEJ lepingu Soome firmaga Foster Weeler Energia OY, et moderniseerida kaks energiablokki, rääkis Mati Uus, kes on kogu ettevõtmist kõik need kümme aastat vedanud. Uusi sõnul on iga katla efektiivsus ja töökindlus mitte üksnes ettevõttele, vaid kogu riigile oluline. "Üks katel suudab põlema panna miljon 100 W elektripirni, ehk kui need pirnid üksteise kõrvale maha panna, jaguiks neid ligi sajale kilomeetritele," toob Uus ilmeka võrdluse.

Katelde väljavahetamise muutsid vältimatuks üha karmistuvad keskkonnanõuded, eriti nõue vähendada väeveldioksiidi heitmeid, vanade kateldegale oleks see aga võimatuks osutunud. Uued katlad on ka säästlikumad, kulutades sama energiakoguse tootmiseks 20% vähem kütust. Sestap on täiesti loomulik, et nii Rein Talumaa kui ka Mati Uus satuvad uuest, nn kaheksandast energiablokist rääkides õhinasse, justkui oleks tegemist revolutsiooniga Eesti energiatootmises. Kuid eks see teatud mõttes ju nii ka on.

NEJ investeerib elektriijaamade uuendamisse ligi 4 miljardit krooni ning ainuüksi Eesti Elektriijaama kaheksanda energiabloki uuendamise käigus sai tööd ligi 1200 inimest.

Narva Elektriijaamade tegevdirector Rein Talumaa ja Eesti Elektriijaama juhataja asetäitja Endel Siig on Eesti Elektriijaama uuendamise alustanud ning lõppu pole sellel näha veel nõnda pea.

Foto: Julia-Maria Linna

ülevaade

Ida-Virumaa – urbaniseerunud tööstuspiirkond

Ida-Virumaal elab 88% elanikest linnades, mis on omal ajal kerkinud ussina kahele poole maakonda läbivat raudteed, kunagine hiilgus on neist linnadest aga kadunud.

Tõnu Tramm

tonu.tramm@aripaev.ee

Ida-Virumaa üheks eripäraks ja paljuski ka probleemiks on kujunenud tõsiasi, et 88% maakonna elanikest elab linnades. Maakond on killustunud seitsme linna vahel ja puudub üks ning võimas maakonnakeskus. Ida-Virumaa on elanike arvult teine maakond Eestis, kui arvestada Tallinn ja Harjumaa kokku. Pärast mitmete kaevanduste ja ettevõtete sulgemist on palju inimesi jäänud töötuks ning linnaosade kaupa lahkunud parematele jahimaadele. Majad, kus vanasti elas ühes korteris kolm perekonda, on tühjad, aknad puruks peksud ja siin-seal hoivanud eluaseme mõni töötu narkomaan.

Mõistagi ei avane säärane trööstitu pilt kogu Ida-Virumaal, küll aga näiteks Kohtla-Järve linna alla kuulavas Sompas, kus selliseid maju ei ole mitte üks ega kaks, vaid märksa enam. Töötuse tase Kirde-Eestis on kaks korda kõrgem kui ülejäänud Eestis, mistõttu on paljud inimesed lahkunud sinna, kus on tööd ja leiba. Maakonnas tervikuna on elanikkond vähenenud viimase tosinna aasta jooksul erinevatel andmetel kuni 50 000 inimese võrra. Kui aastal 1991 oli maakonnas üle 220 000 elaniku, siis 2002. aasta alguse seisuga annab statistikaamet maakonna elanike arvuks 177 471 inimest. Selline elanikkonna kahanemine laias laastus sama, kui kogu Pärnu linna rahvas korjaks ühel heal päeval oma kompsud kokku ja koliks linnast minema.

Sealt alates on elanikkonna rändeiive olnud pidevalt negatiivne. Õnneks, mida aastake edasi, seda vähemaks väljaränne jääb ja ka noori on hakanud maakonda tagasi tulema. Ja kui omal ajal jäi kaevandustes palju inimesi tööta, siis nüüd seisab Eesti Põlevkivi uue probleemi ees: allesjäänud kaevurid hakkavad pensionile minema, uusi mehi pole aga kuskilt võtta, sest noored on lahkunud.

Sellest hoolimata ei kipu eraettevõtlus Ida-Virumaal kuidagi arenema. "Inimesed on harjunud töö käima sadade ja tuhandete kaupa ja seda, et nüüd peaks hakkama ise, üksinda midagi tegema, seda mõttelaadi on väga raske murda," tunnistab Ida-Viru maavanema kt **Leo Raidma**. Ka Ida-Viru maakonna arengu- ja planeeringuosakonna juhataja **Urmas Maja-jääs** tunnistab, et eraettevõtlusele inimesi suunata on endistes tööstuspiirkondades väga raske. "Kord soovitasin ühele töötule, et mine Narva piiripunkti ja hakka 5 krooni eest välismaalastele põlevkivitükke müüma. See ju Eestimaa kuld ja ma olen kindel, et see läheks suveniirina väga hästi kaubaks. Loomulikult ei võtnud ta vedu ja ehkki tegemist oli pooleldi naljaga, nätab see siiski elanike suhtumist."

Need seitse linna ja kogu maakond tervikuna on jagunenud tinglikult veel omakorda kolmeks. Püssi, Kiviõli, Kohtla-Järve ja Jõhvi moodustavad piirkonna, kus on valdavaks n-ö vene-eesti segakeel ning poodi saia küsima minnes saad kätte ikka selle, mida oled küsinud. Sealses piirkonnas on tunda rohkem ettevõtlikkust, vastuvõtlikkust Eesti omariiklusele ja püüdu iseenast aidata. Teine piirkond on Narva ja Narva-Jõesuu, kus on valdav vene keel ning mille elanikud on enast kas tahtlikult või olude sunnil pisut eraldanud ülejäänud Eestist. "Nad elavad mõneti protestivaimus ja ei kipu nii väga Eesti riigi arenguga kaasa minema. Pigem hoitakse pilk Venemaa poole, mis on neile südamelähedasem," tunnistab ka Eesti Kaubandus-Tööstuskoja

Püssi

• 1862 elanikku

Väikseim linn Ida-Virumaal, selle nimi seostub paljudele nn Püssi plaadiga. Tegemist on saepurust kokku pressitava plaadiga, millest jupikese leiab peaaegu igast kodust. Just seesama puitplaaditehas, mis praegu kannab nime AS Repo Püssi Vabrikud, annab tööd suurele osale linnaelanikest. Linna õigused sai Püssi alles kümme aastat tagasi, Püssi on ka linn, kus on eestlasi ligi pool elanikkonnast, ehk enim kõikide teiste linnadega võrreldes.

Kiviõli

• 7242 elanikku

Nagu ütleb juba linna nimi, on Kiviõli põlevkiviõli töötlemise keskuseks. Linnas asub käibe poolest neljas ettevõtte maakonnas, AS Viru Keemia Grupp, kus saab otseselt tööd ligi viiendik linna elanikest, kaudselt aga märksa enam. Tegemist on ka maakonna läänepoolseima linnaga, mistõttu on ka eestlaste osakaal üsna suur – 37%.

Ida-Virumaa esinduse juhataja **Margus Ilmjärv**.

Omaette nähtuseks on aga Jõhvi ja Narva vahele jääv Ida-Virumaa südameks tituleeritud Sillamäe. Sealne elanikkond on valdavalt venekeelne ja statistiliselt on töötuse protsent Ida-Viru linnadest kõige suurem (tegemist on viis aastat vanade andmetega), kuid samas on seal märgata majanduse elavnemist. Sillamäe vabatsõonis asuvatel

ettevõtetel on vabastus nii tolli-, aktsiisi- kui ka käibemaksust. Kui sinna lisandub ka Sillamäe sadam, mille ehitus nüüd juba üsna suure tõenäosusega lahti läheb, võib Sillamäest kujuneda mõjuvõimsaim keskus Ida-Virumaal tervikuna.

Maakonna lõunaosa, kus ei olda harjutud käima hulgakesi korraga tööl, on inimesed ise-seisvamad ja ettevõtlikumad. Peipsi põhjarannikule on viima-

sel ajal kerkinud uusi majutuskohti ja turismiettevõtteid nagu seeni pärast vihma. Samas on Läänemere üks pärlitest, Narva-Jõesuu, kus on Eesti pikim mereäärne liivarand, peaaegu välja surnud. Mereäärset palistavad lagunevad puhkekeskused ja ei ole märgata, et keegi näeks vaeva selle nimel, et turistide sinna meelitada ning et käiks vilgas ehitustegevus nagu teistes Eesti mereäärsetes kuurortides.

Vaid endine kolhoosidevaheline sanatoorium ja mõned hotellid on avatud neile, kes pole unustanud kunagist meelispuhkepaika. Arvestades praegust turistide arvu, siis on see ilmselt ka piisav. Potentsiaali Ida-Virumaal turisminduses on, sest kui saared välja arvata, siis veeäärset piiri on Ida-Virumaal kõige rohkem. Üldjoontes on aga Ida-Virumaa jäänud tööstuspiirkonnaks ja ehk see ongi tema roll.

Kohtla-Järve

• 47 106 elanikku

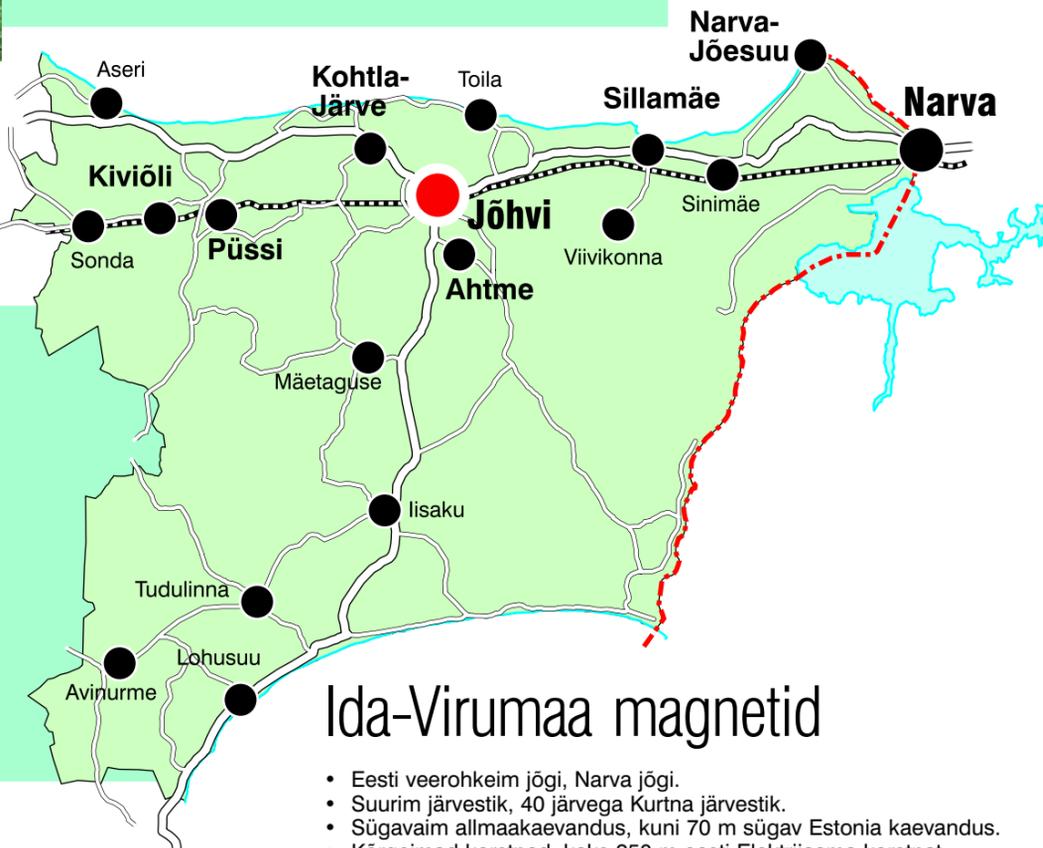
Järve küla lähedusse tekkinud kaevurikülalast alguse saanud Kohtla-Järve sai linna õigused alles pärast Teist maailmasõda. Sisuliselt oli kogu linn seotud põlevkivikaevandustega ja pärast seda, kui Eesti Põlevkivi viis läbi oma kaevandustes põhjaliku reformi, et muuta oma tööd efektiivsemaks, mitmed kaevandused suleti ja palju elanikke jäi töötuks. Eriti suurtesse raskustesse sattusid Sompä, Kukruse ja Oru elanikud, kui sealsed kaevandused suleti. Sompä on koht, kus võiks vabalt šokiturismi edendada: tühjaks jäänud majad, millest osa maha lammutatud lootuses, et sealt saab vajalikku ehitusmaterjali. Kuid varemehjad kõrguvad seal endiselt ja praegu üritab Kohtla-Järve linn neist linnaosadest vabaneda. Linnajuhid peavad läbirääkimisi, et anda Kukruse linnaosa Kohtla vallale, Oru linnaosa Toila vallale, Sompä linnaosa Jõhvi vallale ja Viivikonna linnaosa Vaivara vallale.

Sillamäe

• 17 011 elanikku

Sillamäed on nimetatud Ida-Virumaa südameks ja õigustatult. Esiteks asub ta keset maakonda, teiseks on seal kohe-kohe algamas sadama rajamine, mis muudab Sillamäe Kirde-Eesti värvaks Läänemerele. Suurimad ettevõtted on Silmet Grupp, Polyform, Norwes Metall, mis annavad tööd suuremale osale linnast. Sillamäe eripäraks on see, et eestlasi elab seal kõige vähem kõikidest Ida-Virumaa linnadest: vaid 3,15%. Samas on linn oma arhitektuurilt omapärane – just Stalini-aegsete madalate hoonete poolest – ja kui arvestada rohelist ja mereäärset asukohta, siis jätab see sümbol üsnagi sümfaatse mulje. Igatahes turistile on seal üsna palju huvipakkuvat.

Ida-Virumaa magnetid

- Eesti veerohkeim jõgi, Narva jõgi.
- Suurim järvestik, 40 järvega Kurtna järvestik.
- Sügavaim allmaakaevandus, kuni 70 m sügav Estonia kaevandus.
- Kõrgeimad korstnad, kaks 250 m eesti Elektriama korstnat.
- Kõrgeimad tehismäed. Kohtla-Järvel asub tuhamägi on maapinnast 120 m, Kiviõlis asub mägi 115 m kõrgune.
- Kõrgeim juga, mis asub Valastes, Ontika pankrannikul ja on 25 meetrit kõrge.
- Vanim tegutsev klooster Kuremäel.
- Pikim liivarand, mis moodustab Peipsi põhjarannikul ligi 30 km pika liivariba. Seda randa võib nimetada ka maailma soojemaks rannaribaks 60ndatel laiuskraadidel.

Jõhvi

• 11 882 elanikku

Jõhvi on väliskülalise pilguga vaadates ainus linn, mis on läbi teinud silmaga nähtava arengu. Kerkinud on mitmeid uusi kaubanduskeskusi ja on näha, et linnas käib elu. Ehk on põhjus ka selles, et just Jõhvi on saanud maakonna keskuseks, kus asub maavalitsus, suur osa maakondlikest riigiasutustest ja mitmete ettevõtete peakontorid. Ka maakonna suurima töoandja, Eesti Põlevkivi peakontor

asub Jõhvis. Eesti Põlevkivi annab tööd ligi 5000 inimesele. Kui arvestada kaudselt ettevõttega seotud töökohti, siis on see arv märkimisväärselt suurem. Samas on Jõhvi oma territooriumilt üks väiksemaid linnu Ida-Virumaal, vaid 7,7 ruutkilomeetrit. Temast väiksem on vaid Püssi. Maakonna keskuseks on Jõhvi kujunenud tänu heale asukohale Tallinna-Narva ja Jõhvi-Tartu maantee ristumiskohas.

Narva-Jõesuu

• 2910 elanikku

Endine Läänemere pärl, mida omal ajal kutsuti Põhjamäe Rivieraks. Eesti üks pikemaid mereäärseid liivarandaid – ühtekokku 7 km – on tänaseks hakanud rohtu kasvama. Vaid päris linnapoolne serv, kus asub sanatoorium, meenutab seda toredust, mis kunagi olnud. Palju on lagunevaid puhkekeskusi ja aktiivset melu pole märgata isegi suve kuumematel päevadel. Ehkki samas, hinna- ja teenindustasemelt võiks vähemalt tuntud Narva-Jõesuu sanatooriumis olla külastajaid palju enam.

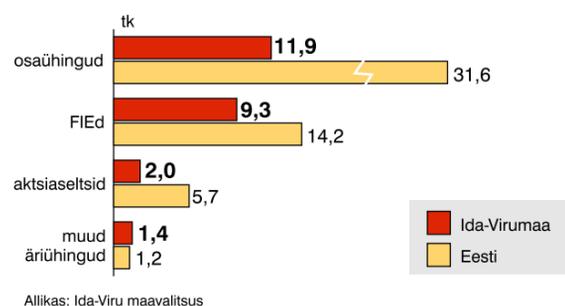

Narva

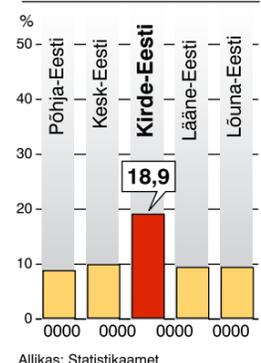
• 68 117 elanikku

Eesti suuruselt kolmanda linna Narva piiridesse kuuluvad ka Kulgu, Siiversti ja Vepsküla ning suur osa Kõrgesoost. Eestlaste osakaal Narvas on vaid 3,89 protsenti. Suurimad tööandjad on Kreenholmi Grupp, Narva Elektriamaad, Balti ES jt. Narva suuremateks probleemideks võib pidada kohanematust uue poliitilise olukorraga, keeleprobleemi, narkomaania levikut.

Ida-Virumaa ettevõtete arv 1000 elaniku kohta

Töötuse määr Eesti regionides 2002. a

Suuremad eksportöörid (üle 90% toodangust)

- Balti ES ..... metalltooted
- Kreenholmi Grupp AS ..... tekstiiltooted
- Nitrofert AS ..... ammoniaak ja karbamiid
- Silmet AS ..... haruldased metallid ja muldmetallid

üldandmed

Ida-Virumaa firmad 2002

firma nimi	tegevusalad	tegevjuht	asuta- misaeg	asukoht	kodulehekülj	põhiosanikud (koos osalusprotsendiga)
A-Autom AS****	autode tehniline ülevaatus ja autojuhtide koolitus	Milla Kriisa	1997	Kohtla-Järve	www.hot.ee/kjautom	M. Kriisa 40%, V. Lumiste 10%, J. Aro 10%, T. Kaste 10%, I. Pruuns 10%, A. Pruuns 10%, H. M...
Agdeck AS*	jaekaubandus	Sulev Reelo	1994	Voka, Toila vald		Nikolaus von der Decken 33,1%, Toivo Loide 22,2%, Ülo Koll 22,4%, Sulev Reelo 22,3%
Agdeck-Auto AS	sõiduauto, varuosade ja autotarvikute müük, autoteenindus, maja- ja ...	Toivo Loide, juhataja	1998	Jõhvi	www.agdeck-auto.ee	Nikolaus von der Decken 33%, Toivo Loide 23%, Ülo Koll 22%, Sulev Reelo 22%
Alelis OÜ*	puhkekaupade müük; kaubamärgid Honda, KIA, Peugeot, Citroën	Aleksandr Vohta	1995	Narva		Sergei Althuhov 100%
Alissa TÜ*	saia- ja leivatoodete tootmine ja müük	Valeri Platonov	1990	Jõhvi		ei avalda
Ardis Sport OU	toidukaupade hulgemüük, transporditeenused	Toivo Tünni	1994	Kohtla-Järve		Toivo Tünni 70%, Artur Tünni 30%
Argo Electronics AS	sporditarvete ja -jalatsite jae- ning hulgemüük	Oleg Fjodorov	1995	Narva	www.argo.ee	Oleg Fjodorov 50%, Andrei Rabtsevitš 50%
Armila Eesti OÜ*	kontori-, arvutus-, side- ja paljundustehnika montaaž, remont ja hooldus	Silver Rünkaru	1994	Jõhvi	www.armila.ee	Armila UAB 100%
Astronest OÜ*	ravimite, apteegikaupade ja kosmeetikavahendite hulgemüük	Boriss Böstrov	1996	Narva		Boriss Böstrov 88%, Sergei Böstrov 13%
Audest AS*	üldehitus- ja remonditööd, soojustehniliste seadmete ja torustike paigaldus ja remont	Pjotr Kisseļjov	1992	Jõhvi	www.audest.ee	Pjotr Kisseļjov 50%, Juri Nedaškovski 50%
Aureko Kaubanduse AS*	auditiiri-, raamatupidamis- ja juriidilised teenused	Revasi Hinikadze	1991	Kohtla-Järve		Revasi Hinikadze 100%
Auto Jõhvi AS	toidukaupade jaemüük	Kuldar Pärnamäe	1991	Jõhvi	www.autojohvi.ee	Kuldar Pärnamäe 50%, Vilvo Auto AS 50%
Balti ES AS****	transporditeenused, kütusemüük, remonditeenused, tehnoulevaatus, Eesti-sisese autotransporditeenused	Vladimir Nazarenko	1996	Narva	www.balties.ee	Odense Steel Shipyard Ltd (Taani) 100%
Demitol OÜ*	masina- ja elektroonilise aparatuuri ehitus	Ljudmilla Dzezelov	1996	Narva		L. Dzezelov 40%, V. Dzezelov 40%, M. Fedotova 10%, G. Tolmatšov 10%
Eesti Energomontaaž AS*	jae- ja hulgemüük	Sergei Mikrjukov	1991	Narva		Roman Feldman 25%, Sergei Mikrjukov 25%, Modulvest Elamu OÜ 24%
Eesti ESMA AS	energeetika ja muude tööstusobjektide abikatlasemete remont, montaaž ja seadistamine	Valeri Siroski	1991	Narva		Valeri Sikorski 40%, Radim Zeinalov 37%, Anna Gradinar 21%
Eesti Põlevkivi AS*	mehhaniseeritud mullatööd, ehitus- ja montaažitööd	Mati Jostov	1920	Jõhvi	www.ep.ee	Eesti Energia AS 100%
Eestirem OÜ*	põlevkivi tootmine	Svetlana Ivantsova	1991	Jõhvi		Svetlana Ivantsova 33%, Vassili Ivantsov 33%, Viktor Ots 33%
Ekspress-Auto L OÜ*	ehitus- ja remonditööd	Anatoli Listov	1995	Voka		Anatoli Listov 52%, Aleksandr Spežev 33%, Mihhail Andrejenko 14%
Energoremont AS	reisijate vedu liinbussidega	Rein Ungert	2000	Narva	http://energoremont.ee	Eesti Energia AS 100%
ENTEH Engineering AS	metalltoodete valmistamine, energeetikaseadmete remont ja hooldus	Vladimir Sidorkin	1995	Kohtla-Järve	www.enteh.ee	Vladimir Sidorkin 76%, Aleksander Sokolov 14%, Vadim Mamai 10%
ENTEH Engineering AS	katlamajade ja hoonete soojusenergeetikaseadmete paigaldus, seadistamine ja hooldus	Valeri Tetenov	1993	Sillamäe		V. Tetenov 36%, S. Golubev 23%, I. Möstson 15%, A. Artjomov 13%, A. Lebedev 13%
Evail Oil OÜ	vedelkütuse hulgemüük, sõidukite tehnohooldus ja remont	Sergei Poljanskihh	1991	Kohtla-Järve		Sergei Poljanskihh 63%, Natalja Poljanskihh 28%, Viktor Akavantsev 10%
Evas B & P AS*	elektrikaupade jae- ja hulgemüük	Paul Muttanen	1993	Jõhvi	www.falck.ee	Falck Baltics AS 100%
Falck Ida-Eesti AS	vallas- ja kinnisvara valveteenused ja kaits, turvateenused	Nikolai Truupöld	1997	Jõhvi küla		Ahti Kõiv 81%, Nikolai Truupöld 19%
Forwood AS	mööblidetailide tootmine	Oleg Kleštšin	1997	Kohtla-Järve		Oleg Kleštšin 100%
Ginti AS*	teaduslik-tehnilise toodangu ja info kommertslik kasutamise, reklaamiteenused, valguskoopiate teenus	Valeri Sokko	1997	Narva	www.glaskek.ee	Glaskek AS 100%
Glaskek-Narva AS	PVC-profiilidest avatäidete tööstuslik tootmine	Tarmo Tammiste	1990	Narva	www.cleanaway.ee	SKP Sanne, Kruse & Pape Unternehmensverwaltung GmbH für Auslandsbetriele 50%, Narva I...
Heakorras AS*	linna heakorrasuse hooldamine, tänavavalgustusvõrgu eksploateerimine, tahkete olmejäätide regulaarne väljavedu	Aleksei Simonjonok	1990	Narva		A. Simonjonok 25%, V. Artamonov 25%, G. Kuzmina 25%, L. Petsenenko 25%
Impost TÜ	üldehitus- ja remonditööd	Dmitri Smirnov	1996	Jõhvi	www.infopress.ee	ei avalda
Inforing AS	ajalehtede ja ajakirjade väljaandmine, reklaamide ja kuulutuste	Konstantin Ruin	2000	Narva		Boriss Komašho 50%, Georgi Šuleiko 50%
Jõhvi Ehitus OÜ*	üld- ja tsiviilehitustööd	Endel Pilder	1993	Jõhvi	www.johviipiim.ee	põllumajandustootjad
Jõhvi Piim TÜ	piima tootmine, töötlemine ja müük	Lidia Keningi	1993	Jõhvi	www.jarle.ee	ei avalda
Järle AS	pagaritoodete tootmine ja oma toodete jaemüük	Aino Aps	1993	Kohtla-Järve		Aino Aps 33%, Gunnar Aps 33%, Nadežda Jartseva 33%
Järve Raadiokaubad AS*	jae- ja hulgemüük	Andrus Talsi	1993	Kiviõli		Andrus Talsi 45%, Margus Kuustik 45%, Kaja Kreisman 10%
Kiviõli Kaubahoov AS	tööstuskaupade jaemüük	Rommi Padrik	1997	Kiviõli	www.keemiatoostus.ee	T. R. Tamme Auto OÜ 100%
Kiviõli Keemiatoostuse OÜ*	põlevkiviõli ja bituumensideainete tootmine; kütuse-, elektri- ja elamute haldamine	Ants Eskel	1997	Kiviõli		Kiviõli Linnavalitsus 100%
Kiviõli Kinnisvarahooluse OÜ**	elamute haldamine	Toomas Niinemäe	1996	Kohtla-Järve	www.kjsoojus.ee	Eesti Energia AS 59,2%, Kohtla-Järve linn 40,8%
Kohtla-Järve Soojus AS	auru, soojus- ja elektrienergia tootmine ja müük	1857	Narva	www.krenholm.com	Borås Wärfveri AB 100%	
Kreenholmi Valduse AS*	tekstiili tootmine	Boriss Dantsenko	1992	Jõhvi	www.kris-kutus.ee	Boriss Dantsenko 100%
Kris Kütus OÜ*	kütuse jae- ja hulgemüük	Izosima Zarubin	1990	Narva		Vladimir Kozlov 64%
Kukermi AS*	tuhalaadimiskompleksi tehnoloogiliste seadmete eksploatatsioon, tööstuskaupade hulgi- ja jaemüük, rahvatarkvara tootmine	Jevgeni Mihhailov	2000	Narva		Jevgeni Mihhailov 100%
Laritest OÜ*	tööstuskaupade hulgi- ja jaemüük, rahvatarkvara tootmine	S. Althuhov	1994	Narva		Ljudmilla Althuhova 48,1%, Anatoli Letsitski 28,9%
Lenar AS*	pagaritooted	Ruth Kuusmik	1996	Savala		Ruth Kuusmik 100%
Making OÜ*	puittlaasplaatide müük	Galina Burkova	1993	Sillamäe		Sillamäe linn 100%
MEKE Sillamäe AS	kinnisvara haldamine ja hooldamine, elamufondi korrahoid	Valeri Tsevergov	1999	Narva		Wladimir Bechtold 75%, Valeri Tetvergov 25%
Meptore Grupp AS*	ruumide rentimine	Valeri Mjatsin	1994	Narva	www.idainfo.ee/mmtehase	
MMN Tehase AS	pehme mööbli tootmine	Roman Feldman	1991	Narva		Energokoemik AS 100%
Modulvest AS*	remondi- ja ehitustööd, jäätmete utiliseerimine	Mihhail Kogtev	1988	Sillamäe		A. Starodubtsev 22%, M. Kogtev 22%, V. Antonov 22%, A. Gurjanov 12%, J. Vassiljev 12%
Motor-V AS	transporditeenused	Aleksandr Brokk	1983	Narva	www.nakro.ee	Viru Gerberei AS 100%
Nakro AS*	kroonmaha müük, renditeenused, materjalide müük	Zoja Mjatsšina	1995	Narva		Narova-Pine 99%
Narova-Pine AS*	mööbli tootmine	Nikolai Burdakov	1992	Narva	www.estpak.ee/autonrv	N. Burdakov 25%, V. Egisman 15%, T. Aripova 15%
Narva Auto AS	rahvusvahelised autoveod	Andrus Tamm	1997	Narva	www.nbv.ee	Narva linn 100%
Narva Bussiveod AS	reisijate vedu	Rein Talumaa	1999	Auverre	www.powerplant.ee	Narva linn 100%
Narva Elamuvalduse AS*	elamutegevuse haldamine	Ahti Puur	1997	Narva	www.nev.ee	Eesti Energia AS 100%
Narva Elektri jaam AS	elektri- ja soojusenergia tootmine	Sergei Sobolev	1999	Narva		Startekor Investeeringute OÜ 100%
Narva Elektrivõrk AS	elektrienergia ost, jaotamine ja müük	Aleksei Voronov	1994	Narva	www.narvavesi.ee	Narva Elektri jaam AS 66%, Narva linn 34%
Narva Soojusvõrk AS	soojusenergia müük, jaotus ja ost, soojusvõrkude hooldus	Viktor Istratov	1990	Narva	www.koda.ee/bark	Narva linn 98%, Narva-Jõesuu linn 2%
Narva Vesi AS	veevärsust ja kanalisatsiooni teenused	Oleg Nikitin	1997	Narva		Raudbetoonitehas AS 68%, Viktor Istratov 32%
Narva-Vahel AS*	betoontoodete ja metallkonstruktsioonide tootmine	Aleksei Nikolajev	1993	Kohtla-Järve	www.nitrofert.ee	Oleg Nikitin 100%
Nipress AS*	toidu- ja tööstuskaupade, tubakatoodete jae- ning hulgemüük	Anatoli Polupan	1998	Sillamäe		Oriental Chemtrade Ltd 95%
Nitrofert AS****	ammoniaagi, karbamiidi jm tootmine	Oleg Uglov	1994	Narva		Norwes Tööstus AS 100%
Norwes Metall AS	metalli tootmine, konteinerite valmistamine, metallitoodete remont	Wilhelm Sonnenberg	1997	Sirgala		Simex Sport International 99%
NTT AS	lauatennise rekette jm spordivärsust tootmine, transporditeenused	1997	Jõhvi		Orica Limited (Austraalia) 65%, Eesti Põlevkivi AS 35%	
Orica Eesti OÜ	lõhkematerjalide tootmine, eksport, import	Andrejev	1994	Jõhvi	www.hot.ee/oststeel	Viktor Ossipenko 100%
Orti Kaubanduse AS*	kaubandus	Anatoli Sokolov	1993	Jõhvi	www.pistrik.ee	Igor Andrejev 40%, Anatoli Sokolov 40%, Natalja Andrejeva 20%
Ost Steel AS	metiiside, metalltoodete, varuosade ja seadmete ostmine	Anatoli Demenko	1992	Sillamäe	www.polyform.ee	Anatoli Sokolov 100%
Pistrik I-V OÜ	elektriseadmete vahendamine, jae- ja hulgemüük	Kaie Nagelman	1994	Kohtla-Järve	www.pohjarannik.ee	A. Demenko 81%, N. Filbert 12%
Polyform AS	plastmassitoodete tootmine (videokassetide karbid ja termovorminõud)	V. Nikitin	1993	Narva	www.rd.ee	ei avalda
PR Põhjarannik AS	ajalehtede kirjastamine (Põhjarannik/Severnoje Pobrežje)	Andres Aun	1997	Kohtla-Järve		Eesti Krediidipank AS 50%, Balti ES AS 39%
RD Electronic AS	trükiplaatide ja elektriplokkide tootmine	V. Pudevitš	1994	Kohtla-Järve		Elena Uljahina, Andres Aun
Rekkur OÜ*	kütuse import, hulgi- ja jaemüük	Rein Kuusmik	1992	Püssi	www.repo.ee	ei avalda
Remeksi Keskus AS*	metallkonstruktsioonide valmistamine ja remont, tehnoloogiliste	Oleg Valkovitš	1994	Sillamäe	www.estpak.ee/~ritus	Aaber Holding OÜ 51%, Eesti Ühispank AS 49%
Repo Vabrikud AS	puittlaasplaat, puitkiudplaat, lamineeritud plaat ja detailid ning muu	Nikolai Kulakevitš	1996	Kiviõli	Urmus Murumets 100%	Oleg Valkovitš 40%, Vanus Karapetjan 35%, Lev Valkovitš 25%
Ritus-Ehitus AS*	üld- ja tsiviilehitustööd	Rinat Hamidullin	1997	Kohtla-Järve		andmed puuduvad
Selektra Äri OÜ*	jaekaubandus, kütuse ja määrdeainete vahendamine	Vjatseslav Šlök	1991	Kohtla-Järve	www.silbet.ee	Rinat Hamidullin 90%, Viktor Pavlov 10%
Sikford OÜ	ehitusmontaaži- ja remonditööd, mehhanismide rent	Aleksandr Vorobjov	1999	Kohtla-Järve		Idman OÜ 100%
Silbet AS	remondi- ja ehitusmaterjalide müük, remondi- ja ehitustööd	Väino Sarnet	1997	Sillamäe		Silbet AS 100%
Silbeti Plokk OÜ*	seinaplokkide tootmine, autotranspordi- ja mehhanismide	Tiit Vähi	1997	Sillamäe	www.silmetgroup.com	Silmet Grupp AS 100%
Sillamäe SEJ AS	soojus- ja elektrienergia tootmine, raudteetranspordi teenused	Sergei Tšikov	1990	Sillamäe	www.sim.ee	Silmet Grupp AS 75%, Treibacher Industrie AG 25%
Silmet AS*	metallide ja keemiatoodete tootmine	Samil Valitov	1995	Narva		Sergei Tšikov 50%, Igor Suharukov 50%
SIM-Sillamäe OÜ	mööbli tootmine	Sergei Golubev	1994	Sillamäe		Samil Valitov 33%, Leonid Medvedski 33%, Sergei Berkov 33%
Skivers Hides AS*	toornaha kokkuost ja müük, toornaha töötlemine ja hoiustamine	Svetlana Heino	1991	Kiviõli		Evail Oil 100%
Slavil Oil OÜ	vedelkütuse hulgemüük, ehitusmaterjalide ja keemiatoodete hulgemüük	Nikolai Malinovski	1998	Sonda		Sophus Berendsen A/S (Taani) 100%
Svarmil AS	töörõivaste õmblusteenustööd	Raivo Murd	1988	Tammiku	www.hot.ee/tammeauto	Sylvester AS 100%
Sylvester Sonda AS	metsa varumine, metsamaterjali ost-müük, autotransporditeenused	Jaak Pruunes	1997	Toila	www.toilasanatoorium.ee	Toomas Tamm 60%, Raivo Tamm 40%
T. R. Tamme Auto OÜ	rahvusvahelised autoveod	Aleksander Geibatov	1987	Kohtla-Järve		Agdeck AS 100%
Toila Sanatoorium AS	taastusravi, majutus, toitlustus	Juri Parkov	1990	Narva		Aleksander Geibatov 100%
Unio AS*	trükitööd (etiketid)	Aleksandr Lavrenov	1998	Kiviõli	www.velldoris.ee	Juri Barkov 26%, Elviira Roor 15%
Vant AS*	ehitus- ja remonditööd	Tatjana Bondarenko	1995	Kohtla-Järve		Aleksandr Lavrenov 50%, Valeri Sobtšenko 50%
Velldoris OÜ*	mööblidetailide tootmine	Veera Sobtšak	1993	Kiviõli	www.vezala.ee	Veera Sobtšak 51%, Zina Pivovarova 25%, Galina Zamošnikova 24%
Velscol Eesti AS	kemikaalide tootmine	Ain Kerem	1996	Aseri	www.wiekor.ee	Dakpannenfabriek Pottelberg NV 100%
Vezaal AS	riietesemete õmblamine; allhange 100%	Ain Inno	2001	Aseri	www.terca.ee	ei avalda
Wiekor OÜ	keraamiliste katusekivide tootmine	Juri Vilde	1994	Jõhvi		Juri Vilde 100%
Wienerberger AS*	telliste jt ehitusmaterjalide tootmine, import, eksport, müük	Jüri Linde	1995	Jõhvi		Tallinna Karastusjoogid AS 100%
Vilde AS*	kodutehnika jaemüük	Agü Laanemets	1998	Toila	Agü Laanemets 51%, Eduard Kotjarov 49%	
Viru Joogid AS	karastusjoogide, siirupi ja veini tootmine; villimisteenused	Janek Parkman	1998	Jõhvi	www.vkg.ee	TransChemical Corporation 100%
Viru Kalatööstuse OÜ	kalatoodete tootmine, kalatoodete hulgi- ja jaemüük	Valentin Gussarov	1997	Narva		Valentin Gussarov 50%, Eduard Stepanov 50%
Viru Keemia Grupp AS*	keemiatoodete valmistamine, põlevkivi termiline töötlemine	Natalia Korž	1993	Kohtla-Järve		Natalia Korž 30%, Juri Korž 30%, Aleksei Korž 20%, Galina Korž 20%
Vlasjana OÜ	toidu- ja tööstuskaupade jae- ja hulgemüük, rentimine					
Üritus OÜ	polüpropüleenkottide ja konteinerite tootmine					

toimetaja Tõnu Tramm tel 667 0141, e-post tonu.tramm@aripaev.ee

finantsandmed

Ida-Virumaa firmad 2002

töötajate arv 2002	koht TOPis
4	20
20	20
20	29
6	6
11	54
75	19
778	27
83	9
4600	4
627	10
10	23
15	44
639	1
25	33
29	13
96	7
20	39
138	18
220	41
47	38
37	51
267	51
176	51
120	50
178	178
86	43
1837	2
102	14
39	42
45	45
1837	2
102	14
93	12
115	37
64	3
8	22
7	24
267	8
47	47
118	32
27	53
114	21
222	34
25	36
4	46
170	17
6	31
262	30
98	16
140	11
264	55
65	26
45	35
314	52
1050	5
23	49
50	25

firma nimi	realiseerimise netokäive 2001 (tuh kr)	realiseerimise netokäive 2002 (tuh kr)	puhaskasum (kahjum) 2001 (tuh kr)	puhaskasum (kahjum) 2002 (tuh kr)	prognoositav realiseerimise netokäive 2003 (tuh kr)	prognoositav puhaskasum 2003 (tuh kr)	omakapital 2001 (tuh kr)	omakapital 2002 (tuh kr)	koht TOPis
A-Autom AS****	991	1 226	-461	-241	1 300		337	96	
Agdeck AS*	21 456	ei avalda	4 036	ei avalda			9 592	ei avalda	
Agdeck-Auto AS	37 114	44 141	596	1 480	46 000	1 500	3 086	4 566	20
Aielis OÜ*	27 067	ei avalda	-224	ei avalda			3 377	ei avalda	
Alissa TÜ*	22 356	ei avalda	865	ei avalda			1 661	ei avalda	
Ardise Sport OÜ	8 247	9 088	259	695	12 000	500	1 250	1 945	29
Argo Electronics AS	12 267	26 223	692	4 074	40 000	5 000	2 653	5 834	6
Armila Eesti OÜ*	48 623	ei avalda	-2 627	ei avalda			-1 991	ei avalda	
Astronest OÜ*	22 921	ei avalda	4 566	ei avalda			6 561	ei avalda	
Audest AS²	3 782	2 933	804	-651			4 651	3 834	54
Aureko Kaubanduse AS*	34 810	ei avalda	561	ei avalda			1 634	ei avalda	
Auto Jõhvi AS	16 841	24 745	54	1 335	25 000	1 200	2 964	4 298	19
Balti ES AS****	163 869	163 231	-297	3 180			131 903	135 083	27
Demitol OÜ*	52 284	ei avalda	2 629	ei avalda			2 677	ei avalda	
Eesti Energomontaaž AS*	36 192	ei avalda	1 793	ei avalda			11 648	ei avalda	
Eesti ESM AS	24 660	34 723	1 068	2 819	50 000	5 000	2 458	4 277	9
Eesti Põlevkivi AS²	1 595 846	1 740 827	229 903	268 572			993 814	1 196 892	4
Eestirem OÜ*	22 662	ei avalda	-313	ei avalda			456	ei avalda	
Ekspress-Auto L OÜ*	22 509	ei avalda	1 952	ei avalda			4 439	ei avalda	
Energoremont AS	192 941	196 176	11 115	13 280	203 451	11 666	27 752	33 905	10
ENTEH Engineering AS	4 236	8 644	687	794	9 000	800	1 812	2 617	23
Evalil Oil OÜ	80 734	95 617	936	-234			3 856	3 622	44
Evas B & P AS*	28 671	ei avalda	2 870	ei avalda			4 797	ei avalda	
Falck Ida-Eesti AS	42 989	85 529	5 975	14 966	87 288	14 400	11 564	18 706	1
Forwood AS	5 415	6 776	842	501			1 831	2 332	33
Ginti AS*	30 232	ei avalda	17	ei avalda			365	ei avalda	
Glaskek-Narva AS	35 723	44 806	1 162	2 647	33 000	950	4 622	6 169	13
Heakorras AS*	22 025	ei avalda	2 180	ei avalda			12 907	ei avalda	
Impost TÜ	38 427	58 811	3 764	6 951	40 000	3 200	6 401	12 316	7
Inforing AS	8 191	9 716	776	303	10 000		1 062	1 364	39
Joala Ehitus OÜ*	17 393	ei avalda	2 409	ei avalda			3 549	ei avalda	
Jõhvi Piim TÜ	78 777	64 588	-3 885	2 945			6 933	3 986	18
Järle AS	53 265	49 483	1 005	995	50 000	500	24 545	23 399	41
Järve Raadiokaubad AS*	17 939	ei avalda	ei avalda	ei avalda			1 898	ei avalda	
Kiviõli Kaubahoov AS	15 578	17 942	771	603	22 000	800	2 788	3 267	38
Kiviõli Keemiatööstuse OÜ*	133 273	ei avalda	132	ei avalda			16 353	ei avalda	
Kiviõli Kinnisvarahoolduse OÜ**	18 903	20 448	1	-2 024	13 485	10	890	-1 134	
Kohtla-Järve Soojus AS	172 315	163 831	3 489	-47 797	158 273	-1 213	97 248	51 897	51
Kreenholmi Valduse AS²	1 240 000	1 140 000	23 111	ei avalda			186 009	138 655	
Kris Kütus OÜ*	97 653	ei avalda	4 502	ei avalda			15 079	ei avalda	
Kukermit AS*	17 766	ei avalda	1 119	ei avalda			1 995	ei avalda	
Laritest OÜ*	28 692	ei avalda	3 464	ei avalda			3 504	ei avalda	
Lenar AS*	24 054	ei avalda	-649	ei avalda			3 741	ei avalda	
Makering OÜ*	19 930	ei avalda	396	ei avalda			475	ei avalda	
MEKE Sillamäe AS	34 909	35 764	-267	-1 477	33 500	-1 300	5 176	2 631	50
Meptorex Grupp AS*	46 290	ei avalda	1 372	ei avalda			1 827	ei avalda	
MMN Tehase AS	59 164	65 289	-3 007	957	68 000	980	4 651	6 514	28
Modulvest AS*	23 715	ei avalda	1 372	ei avalda			2 599	ei avalda	
Motor-V AS	20 536	13 025	2 197	1 005	13 000	1 000	4 598	6 948	43
Nakro AS*	33 204	ei avalda	21	ei avalda			13 194	ei avalda	
Narova-Pine AS*	56 372	ei avalda	1 672	ei avalda			44 587	ei avalda	
Narva Auto AS	33 950	34 662	2 463	1 120	35 000	1 000	12 049	13 169	40
Narva Bussiveod AS	22 863	23 309	52	36			13 844	13 857	48
Narva Elamuvaldus AS*	52 779	ei avalda	80	ei avalda			27 934	ei avalda	
Narva Elektrihaamad AS	2 617 564	3 401 460	-1 778 426	494 986	3 410 618	337 013	1 912 881	2 407 867	2
Narva Elektrivõrk AS	174 685	191 112	24 027	24 892			197 030	199 096	14
Narva Soojusvõrk AS	140 066	152 461	3 894	451		1 924	14 012	20 463	42
Narva Vesi AS	54 770	51 507	1 340	403	52 000	100	59 434	59 837	45
Narva-Bark AS*	28 027	ei avalda	2 789	ei avalda			8 854	ei avalda	
Nipress AS*	41 198	ei avalda	1 455	ei avalda			3 532	ei avalda	
Nitrofert AS***	378 648	ei avalda	3 090	ei avalda			38 002	ei avalda	
Norwes Metall AS	17 208	34 555	-201	1 747	50 000	2 600	1 507	3 254	12
NTT AS	18 021	23 315	-208	331	26 000	900	5 543	9 874	37
Orica Eesti OÜ	136 488	164 600	37 093	49 352	197 000	66 000	139 197	110 900	3
Orti Kaubandus AS*	32 113	ei avalda	291	ei avalda			2 400	ei avalda	
Ost Steel AS	14 709	18 448	-38	1 223	23 000	1 500	3 878	4 102	22
Pistrik I-V OÜ	31 266	27 746	1 786	2 274	28 000	2 000	2 681	4 955	24
Polyform AS	87 997	98 243	10 095	13 305	110 000	7 000	31 640	44 363	8
PR Põhjarannik AS	10 855	11 368	4	41	11 500	50	670	711	47
RD Electronic AS	18 026	19 299	1 342	1 380	20 600	1 000	12 543	13 923	32
Rekkur OÜ*	67 958	ei avalda	911	ei avalda			15 063	ei avalda	
Remeksi Keskus AS*	39 493	ei avalda	2 311	ei avalda			4 983	ei avalda	
Repo Vabrikud AS	400 890	401 593	9	14 058	414 340	10 000	50 915	71 169	15
Ritus-Ehitus AS*	28 045	ei avalda	1 130	ei avalda			4 169	ei avalda	
Selektra Äri OÜ*	87 854	ei avalda	2 377	ei avalda			7 527	ei avalda	
Sikford OÜ	8 222	7 877	1 431	-233	7 500	300	1 964	786	53
Silbet AS	52 074	78 000	6 209	4 300	85 000		21 468	25 700	21
Silbeti Plokk OÜ*	17 223	ei avalda	2 081	ei avalda			1 714	ei avalda	
Sillamäe SEJ AS	73 434	72 986	2 204	2 044	84 097		12 271	14 314	34
Silmet AS*	617 269	ei avalda	68 420	ei avalda			113 750	ei avalda	
SIM-Sillamäe OÜ	4 840	5 154	438	452	5 500	500	2 055	2 493	36
Skivers Hides AS*	67 242	ei avalda	822	ei avalda			3 356	ei avalda	
Slavil Oil OÜ	14 820	18 566	215	-182			1 199	1 840	46
Svarmil AS	18 438	44 813	278	965	65 300	1 316	1 669	2 635	17
Sylvester Sonda AS	20 114	18 975	1 167	1 136			2 235	1 871	31
T. R. Tamme Auto OÜ	134 186	130 997	13 516	7 645	130 000	7 000	56 394	64 039	30
Toila Sanatoorium AS	20 352	25 000	2 432	3 500	26 000	4 000	12 973	19 800	16
Unio AS*	37 304	ei avalda	1 103	ei avalda			1 991	ei avalda	
Vant AS*	32 025	ei avalda	1 466	ei avalda			5 449	ei avalda	
Veldoris OÜ*	20 902	ei avalda	192	ei avalda			307	ei avalda	
Velsicol Eesti AS	244 424	228 002	7 741	-16 503	380 000	17 900	44 260	60 763	11
Vežala AS	22 957	16 640	888	-1 750		800	4 203	2 453	55
Wiekor OÜ	24 867	28 856	1 746	1 831			10 053	11 884	26
Wienerberger AS*	58 931	ei avalda	11 167	ei avalda			36 597	ei avalda	
Vilde AS*	24 801	ei avalda	1 254	ei avalda			4 006	ei avalda	
Viru Joogid AS	17 423	19 607	-131	808	20 000	800	11 495	12 304	35
Viru Kalatööstuse OÜ	156 232	108 253	17 097	-6 842	72 000	7 200	32 462	23 910	52
Viru Keemia Grupp AS²	740 000	574 600	10 189	80 500	630 000	35 000	30 128	110 587	5
Vlasjana OÜ	30 711	25 986	151	71	30 000	120	1 157	904	49
Üritus OÜ	25 482	28 785	996	1 037	30 000	1 200	1 864	2 900	25

² konsolideeritud
 * justiitsministeeriumi registrikeskuse andmed 2002. a seisuga
 ** omakapital 2002. a miinuses
 *** vahepeal majandustegevust ei toimunud
 **** andmed pärinevad justiitsministeeriumi registrikeskuse skaneeritud 2002. a majandusaasta aruande pdf-failist
 ***** jäänud käibe tõttu välja TOP 55st

Suured võimalused, edukad lahendused

Ida-Virumaad võib nimetada kontrastide maakonnaks, kus tööstusliku tehiskeskonnaga kõrvuti võib leida ka ürgset loodust. Tegemist on elanike arvult ja majanduspotentsiaalilt suuruselt Eesti teise regiooniga. Head meelt teeb, et Ida-Virumaa majanduses on märgata uute või seni väheoluliste, kuid perspektiivsete majandusharude aktiviseerumist.

Ida-Virumaa soodne asend Tallinna ja Peterburi vahel – ühel peamiselt Venemaa-suunalisel transiidisoone – on võimaldanud rakendada Ida-Virumaal tööstustööjõu suurt kontsentratsiooni ja traditsioone uue majanduse teenistusse, ehk logistiliste kettidega seotud tootmise arendamiseks. Aktiivselt tegeletakse maakonnas Sillamäe sadama ja vabatsoonid arendamisega.

Uute väärtuste loomiseks on hakatud leidma rakendust ka kasutusest väljalangenud infrastruktuurile. Tõsiselt tegeletakse tööstusparkide idee ellurakendamisele Jõhvis, Narvas arendatakse ASi Nakro initsiatiivil tehnopargi käivitamist. Sarnaseid ideid viiakse ellu ka Püssis ning Sillamäel.

Aktiivselt on Ida-Virumaal arenema hakanud turismitegevused. Nii Ida-Virumaa rikas loodus kui ka ajaloo pärand on leidnud oskusliku kasutamist turismimajanduses. Näiteks on Ida-Virumaa tööstustraditsiooni eksponeerimises leitud rakendus kaevanduse kasutusest väljalangenud hoonetele ja rajatistele. Kohtla kaevandusmuuseumi edu annab kinnitust, et Ida-Virumaal saab turismimajanduses ära kasutada mitmeid ainult Ida-Virumaale omaseid võimalusi. Ida-Virumaa turismisektori ettevõtjad ei kurda tänu aktiivsemaks muutunud siseturismile ning suuremale väliskülalistajate huvile külalistajate vahesuse üle.

Ida-Virumaa maettevõtluses on märgata suunamuutusi. Traditsioonilise põllumajandussektori osakaal küll väheneb, aga ettevõtjad leiavad uusi võimalusi üleminekuks alternatiivsele põllumajandusele. Maal on ettevõtlituid inimesed, kes on suutnud ära kasutada pakutavaid toetusvõimalusi SAPARDI meetmetest. Maettevõtlus liigub ülesmäge – tegutsevad maettevõtted laienevad ning püsivad konkurentsivõimeliseks.

Ei saa märkimata jätta asjaolu, et Ida-Virumaa tööstustoodang annab olulise osa Eesti tööstusettevõtete poolt loodavast lisaväärtusest. Pikaajalise tööstustegevuse tulemusena võib Ida-Virumaad pidada Eesti ainsaks klassikaliseks tööstuspiirkonnaks: maakonda on koondunud Eesti suuremad tööstusettevõtted, eelkõige energeetika, tekstiili- ja keemiatööstuse osas. Lisaks mäetööstusele ja energeetikale on Ida-Virumaa arenumateks sektoriteks keemia- ja tekstiilitööstus, mis annavad ka suurema osa maakonna ekspordist-impordist. Nime-tada võiks ka mineraalide tootmist ja metalltooteid, masinaid ja seadmeid. Sellise sektoriaalse jagunemise on paljuski paika pannud suured ettevõtted, kes antud aladel tegutsevad, nt AS Eesti Põlevkivi (mäetööstus), AS Balti ES (masinaehitus), AS Silmet (metallid, keemia), AS Kreenholmi Grupp (tekstiil), Velsicol Eesti AS ja AS Viru Keemia Grupp (keemia).

Loomulikult on Ida-Virumaal suuretegevõtte kõrval olemas ka väike- ja keskmise suurusega ettevõtted, kelle rolli maakonna üldise majanduspildi mitmekesistamisel ei saa märkimata jätta. Kõrgel tasemel on audiotehnika- ja mööblitootmine, puidu- ja metallitööstlemine ning toiduainetööstus. Taas on Ida-Virumaal käivitatud konkurentsivõimeline ehitusmaterjalide tootmine, seda nii uute tegijate kui ka olemasolevate ettevõtete laiendamise teel.

Usun, et eelis toota Ida-Virumaa odavam keskkonnas märksa soodsamalt kui suur-linnades on osaliselt juba avastatud ning Euroopa Liidu piiriregiooni staatus lisab sellele tulevikus veelgi enam atraktiivsust.

Edu ettevõtmistes Ida-Virumaal!

Pille Sööt
Ida-Viru Ettevõtluskeskuse juhataja

Ida-Virumaa

ETTEVÕTLUSE ARENDAMISE SIHTASUTUSE

Tekkinud on usaldus riiklike toetusmehhanismide vastu

EAS Ida-Viru Agentuuri direktori Lauri Jaloneni sõnul on üha enam Ida-Virumaa inimesi valmis alustama eraettevõtlusega. Ettevõtlusaktiivsus on piirkonnas siiski üks Eesti madalaimad, mistõttu on riigi abi riskide maandamisel määrava tähtsusega.

Kellele EAS Ida-Viru Agentuur mõeldud on?

Oleme ellu kutsunud, et vahendada Ida-Virumaa inimestele EASi teenuseid – seda nii alustavatele kui ka tegutsevatele ettevõtetele, avalikule ja mittetulundussektorile. Ettevõtjatel on mugavam, kui toetustega tegelevad kohalikud projektijuhid. Seeläbi on võimalik ka klientide vajadustele operatiivsemalt reageerida.

Kuidas on viimastel aastatel muutunud toetatud projektide arv ja taotluste kvaliteet?

Toetustaotluste kvaliteedi paranemist iseloomustab kõige paremini stardiabi programmi laekuvate taotluste positiivsete otsuste protsent. Kui 2002. aastal läks läbi keskmiselt 40% taotlustest ehk toetasime 30 alustavat ettevõtet, siis 2003. aasta esimesel poolaastal oleme toetanud juba 60% esitatud taotlustest ehk 22 alustavat ettevõtet. Suuremate infrastruktuuritoetuste, täiend- ja ümberõppe toetuste taotluste läbimineku protsendiks on esimese poolaasta tulemuste põhjal ligi 90. Väikemeetmeid (nõustamis-, koolitus- ja messitoetus) rahastatakse reeglina esitatud taotluste mahust ligi 100%-liselt.

Ettevõtlusaktiivsus on Ida-Virumaal siiski üks Eesti madalaimad?

Statistika järgi on Ida-Virumaa tõesti üks väikseima ettevõtlusaktiivsusega piirkondi Eestis. Just seetõttu on tähtis, et oleme saanud parandada alustavate

ettevõtjate juurdepääsu alustamiseks vajalikule kapitalile ning jaganud nendega sellega kaasnenud riske. On tekkinud usaldus riiklike toetusvahendite vastu.

Millised on Teie meelest suuremad hirmud ja raskused ettevõtlusega alustades?

Kindlasti peetakse üheks peamiseks probleemiks rahapuudust. Samas on olemasolevatest kogemustest lähtuvalt võimalik väita, et sageli on hoopis suuremaks takistuseks äriidee lahtimõtestamine ning läbitõõtamine. Oma tegevuste lahtimõtestamine ning oma võimaluste realistlik hindamine on põhiline ettevõtlusega alustamise riskide maandamise tee.

Millised on tüüpilised vead ettevõtlusega alustades / projekti kirjutasid?

Tüüpiliseks probleemiks taotluste puhul on oma idee abikõlblikkuse hindamine. Riiklikel toetusmeetmetel on teatavad piirangud, mida taotlemisel tuleb kindlasti arvesse võtta. Selleks, et oma ideed testida, on kindlasti mõttekas võimalikult alguses faasis pöörduda kas siis konsultandi, ettevõtluskeskuse või ka EASi vastava töötaja poole.

Millised on huvitavamad viimasel ajal toetust saanud projektid?

Huvitavamana käsitleksin projekte, mis on olnud suunatud pigem ettevõtluseelduste realiseerimisele. Kohtla kaevandusparki muuseumi käivitamine EASi toel omas tugevat ettevõtlust stimuleerivat mõju. Vaatamata sellele, et projekt ise polnud otseselt ettevõtjatele suunatud, tekitas see soodsat ettevõtluskeskkonda ning selle tulemusena on muuseumi ümber tekkinud mitu uut ettevõtet. Hetkel on rakendamisel Jõhvi tööstusparki väljaarendamise projekt, mis pakub uusi tootmisvõimalusi Jõhvi linnas.

Multifunktsionaalne puhkekeskus meelitab ka kohalikke

Vaikla puhkekeskus lisaku lähistel meelitab oma mitmekülgse tootmisvõimega juba teist aastat külalisi nii lähedalt kui kaugel.

Puhkekeskust pidava OÜ Mäenurga Talu peremees Aleksander Dubrov alustas ettevalmistusi oma maalilise kodukoha muutmiseks puhkekeskuseks kaks aastat tagasi.

Tänaseks on puhkekeskuse juures pakutavate teenuste nimekiri juba üsna pikk. Vaiklas on võimalik telkida, puhata lõkkeplatsil, rentida haagisvõileid ja veeta aega baaris. Lastele on ehitatud uhke mänguplats atraktsioonide ja liuväljadega, veespordihuvilistele korraldatakse kanuamatkaid. Aasta tagasi süvendati puhkekeskuse alal olnud veesilma. Sellest sai uhke forellitiik, kust püütud kala kohapeal ka valmis küpsetatakse.

Juba järgmisel aastal loodab Aleksander Dubrov Vaikla puhkekeskuses ka majutusteenust pakkuva hakata. Projekt 40 puhkekoha maja ehitamiseks on juba paberile pandud ja ootab realiseerimist. Järgmiseks suveks peaks valmis saama ka puhkekeskuse ujumiskoht, mis meelitaks kohale enam rahvast ja pikendaks kohaletulnute Vaiklas viibimise aega.

Kahe aasta jooksul on puhkekeskusesse investeeritud ligi kaks miljonit krooni. "Arvestades tõsiasja, et lähim suurim asula asub alles 40 kilomeetri

kaugusel, on ettevõtmise üsna riskantne," tunnistab Aleksander Dubrov. Siiaamaani pole aga inimeste huvis vaba aja mõnusa veetmise vastu siiski pettuda tulnud. "Meie keskmine külalane ongi Ida-Virumaa enda inimene, mitte niivõrd turist," sõnab Dubrov. "Põhiliselt tullakse peredega ja veedetakse siin päris pikalt aega."

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus on Vaikla puhkekeskuse sünni juures abiks olnud kahel korral. Mõlemal juhul on toetatud kuluka infrastruktuuri rajamist. Elektri- ja veevarustuse paremaks tagamiseks ning puhkekeskuse juurdepääsute ehitamiseks on riiklik toetaja eraldanud kokku ligi miljon krooni.

EASi TOETUSED JA TEENUSED KOLMANDALE JA AVALIKULE SEKTORILE ETTEVÕTLUSKESKKONNA ARENDAMISEKS

TOETUSE NIMETUS	SIHTALA	TOETUSE/TEENUSE KIRJELDUS	KONTAKT
SAARTE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Hiiu, Saare maakond; Pakri saared, Naissaar, Aegna ja Prangli saar Harju maakonnas; Vormsi saar ja Osmussaar Lääne maakonnas; Kihnu ja Manija saar Pärnu maakonnas ja Piirissaar Tartu maakonnas	Toetatakse Eesti saarte turismivõimaluste väljaarendamist; inimressursi arendamist ja transpordihenduse parandamist	EAS, tel (0) 627 9720 www.erd.ee
TÖÖSTUSPIIRKONDADE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Ida-Viru maakond, Tamsalu ja Tapa linn Lääne-Viru maakonnas; Lavassaare alev ja Tootsi alev Pärnu maakonnas; Järvakandi alev Rapla maakonnas ning Võhma linn ja Mõisaküla linn Viljandi maakonnas	Toetatakse projekte, mis keskenduvad konkurentsivõimelise majanduse väljakujundamisele, inimressursi arendamisele, turismivõimaluste väljaarendamisele ning monofunktsionaalsete asulate majandusstruktuuri mitmekesistamisele	EAS, tel (0) 627 9720 www.erd.ee
PÕLLUMAJANDUSPIIRKONDADE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Jõgeva maakond; Põlva maakond; Valga maakond ja Võru maakond, v.a Setomaa programmi sihtala	Toetatakse projekte, mis keskenduvad inimressursi arendamisele, väike- ja keskettevõtluse soodustamisele, turismivõimaluste väljaarendamisele, keskkonnanohuile ja transpordihenduste parandamisele. Programmi eesmärk on edendada traditsioonilistes põllumajanduspiirkondades väike- ja keskettevõtlust	EAS Lõuna-Eesti Agentuur tel (07) 386 000, www.erd.ee
KESKUSTE VÕRGU PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Tallinn, Tartu, Pärnu, Valga, Võru, Põlva, Viljandi, Jõhvi, Narva, Kohtla-Järve, Rakvere, Haapsalu, Kuressaare, Paide, Rapla, Jõgeva ja Kärdla EAS võib toetada ka mõne muu linnaga seotud projekte, millel on märkimisväärt mõju maakondadevahelisel sotsiaal-majanduslikku arengut soodustav mõju	Toetatakse projekte, mis keskenduvad linnasisese ning linnadevahelise koostöö arendamisele, linnade spetsialiseerumisele ja linnade innovatsioonipotentsiaali tõstmisele	EAS, tel (0) 627 9720 www.erd.ee
SETOMAA PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering 20%	Mikitamäe vald ja Värskla vald Põlva maakonnas; Meremäe vald ja Misso vald Võru maakonnas	Toetatakse projekte, mis keskenduvad piirkonna ühtsele arengutegevusele ning ettevõtluse ja infrastruktuuri arendamisele	EAS Lõuna-Eesti Agentuur tel (07) 386 000, www.erd.ee
KOHALIKU OMAALGATUSE PROGRAMM Tagastamatu rahaline toetus. Omafinantseering üle-eestilistel projektidel 20%, maakondlikel projektidel 10%	Kogu Eesti territoorium, v.a üle 2500 elanikuga asulad	Toetatakse kodanikualgatusi ja koostöö tugevdamise projekte, mis tõstavad kodanike aktiivsust ja vastutust kohaliku elu arendamise eest maapiirkondades	EAS, tel (0) 627 9720 Maakondlike projektide osas projekti elluviimise asukohajärgne maavalitsus www.erd.ee
INFRASTRUKTUURI ARENDAMISE TOETUS Tagastamatu rahaline toetus. Toetuse alammäär 100 000 kr. Omafinantseering 35%	Investeeringud peavad olema seotud ettevõtluse edendamiseks väljaspool Tallinna	Toetatakse piirkonna ettevõtjate majandustegevuseks vajaliku tehnilise infrastruktuuri välisvõrku väljaehitamise ja rekonstrueerimisega seotud projekte; piirkonna ettevõtjate majandustegevuseks vajalike ühenduste ehitust ja/või rekonstrueerimist	Kohalik ettevõtluskeskus või EAS tel (0) 627 9722, (0) 627 9724 EAS Ida-Viru agentuur, tel (033) 95 609 EAS Lõuna-Eesti agentuur, tel (07) 386 000

EDULOOD

enterprise estonia

ettevõtluse arendamise sihtasutus

TOETATUD PROJEKTID

Mudellennunduse sõbrad ei pea enam piiri taha kiikama

Eesti mudellennundusest huvitatud võivad rõõmustada – eelmise aasta suvel Jõhvis tegevust alustanud OÜ RGD-FLY pakub konkurentsi Saksa suurfirmadele ja toodab kvaliteetseid ning välismaistest oluliselt odavamaid mudellennukeid.

Otsus mudellennukeid tootma hakata on otseselt seotud perefirma ühe liikme, Romas Šalkauskase pikaajase hobiga. Inseneri-sõjaväelenduri haridusega mees on mudellennukeid ehitanud hobi korras juba üle 20 aasta. Tihedad sidemed Eesti mudellennunduse klubidega ja üha suurenev alaga tegelejate arv Eestis kinnitasid Galina ja Romas Šalkauskase usku, et Eestis on kohta mudellennukite tootmisega tegelevale firmale.

Nii arvasid ka ettevõtluse alustamist toetavad organisatsioonid – projekti äriplaani valis Ida-Virumaa arenduskeskus eelmisel aastal parimaks. Mudellennukite tootmise alustamist toetasid 80 200 krooniga stardiabi programmist Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja 40 000 krooniga tubakafirma Philip Morris Eesti. “Kõige raskem ongi alustamise puhul algfinantseeringu leidmine, mille eest osta tööpingid, materjalid ja seada sisse tootmisruumid,” meenutab Galina Šalkauskene. “Selles, et meie äri end hiljem ära hakkab tasuma, oleme kindlad.”

Patenditaotlus sees

Esimesed mudellennukid valmisid RGD-FLY-l 2003. aasta maikuus. Täna on tootmises viis erinevat mudellennukit, kuid valmis ollakse ka täitma üksiktellimusi. “Oma põhiklientidena näeme eelkõige Eesti mudellennundusklubisid, tehnikamajasid ja asjaarmastajaid, aga ka spetsiaalkauplust Tallinnas ja mänguasjakauplusi üle Eesti.” Erineva raskusastmega toodete puhul on märksõnad samad – välismaa analoogidest oluliselt madalam hind ja sama kõrge kvaliteet. Edaspidi kavatakse ettevõtte oma toodangut kindlasti müüma hakata ka välismaale, hetkel käib töö kontaktide ja müügikanalite leidmiseks.

Ettevõtte kõige erilisema tootena toob Galina Šalkauskene välja õppemudellennuki Konstruktor, millele originaalse konstruktsiooni tõttu isegi patenti taotletakse. Konkurentide pärast RGD FLY Eestis kartma ei pea – ala spetsiifilisuse tõttu neid lihtsalt pole ei Eestis ega lähiriikides. Suured tegijad Saksamaal – Robbe ja Graupner – võivad aga loodetavasti üsna pea tunda, kuidas üks väikeettevõtte kaugelt Eestist nende turust endalegi tükikese napsab.

Mudellennukite kokkupanemine nõuab täpsust ja erialaseid teadmisi. Hetkel kolmele inimesele tööd andev RGD FLY tahab peagi tootmist laiendada.

Roheline Võti – märk loodussõbralikust puhkusest

Keskonnasõbralik käitumine on üha enam populaarsust võitmas kõikjal maailmas. Turismisektoris on üheks loodussäästliku tegutsemise väljendajaks keskkonna- ja kvaliteedimärgised. Eestis on hetkel kasutusel kaks märgist, mis kannavad endas säästva turismi ideid – Roheline Võti (Green Key) ja EHE – Ehtne ja Huvitav Eesti. Esimene neist on turismiettevõtetele, teine turismitoodetele mõeldud märgis.

Roheline Võti ehk Green Key on rahvusvaheline keskkonnamärgis, millega tunnustatakse majutusettevõtete keskkonnasõbralikku tegevust ja propageeritakse säästva majandamise põhimõtteid. Projektiga alustati 1994. aastal Taanis ning tänaseks on sellega liitunud üle 100 majutusettevõtte. Lisaks on Green Key kasutusel Rootsis, Gröönimaal ja nüüd ka Eestis. Praeguseks on Eestis 11 Rohelise Võtme keskkonnamärgist omavat majutusettevõtet.

Roheline Võti väljendab majutusasutuse meelsust

Rohelise Võtme keskkonnamärgise abil saab majutusettevõtte näidata, et ühendades kvaliteedi, mugavuse ja keskkonnasõbraliku tegutsemisviisi, saavutatakse parem lõpptulemus nii külalistele kui ka ümbritsevale keskkonnale. Rohelise Võtme keskkonnamärgise saamine eeldab teatud kriteeriumide täitmist ja oma igapäevases tegevuses nendega arvestamist. Kriteeriumide seas on näiteks elektri-, vee- ja soojusenergia vähendamine ning keskkonnasõbralike toodete kasutamine.

ROHELINE VÕTI

Et Rohelise Võtme ökomärgist saada, tuleb majutusettevõttes koostada keskkonnapoliitika programm, püstitada keskkonnamärgise eesmärgid ning tegevusplaan eesmärkide elluviimiseks. Rohelise Võtme keskkonnamärgise taotlemine on ettevõtetele vabatahtlik. Saadud tunnustus näitab, et ettevõttes on täidetud Rohelise Võtme poolt kriteeriumidega ette nähtud nõudmised. Kõiki Rohelise Võtme omavaid ettevõtteid kontrollitakse kord aastas.

Keskkonnamärgise saamiseks vajalikud kriteeriumid

Rohelise Võtme keskkonnamärgise saamiseks on vaja täita umbes 70 kriteeriumi. Need on jaotatud kolmeks: kohustuslikud, tähtajalised ja soovituslikud. Rohelise Võtme keskkonnamärgise saamise eelduseks on kohustuslike kriteeriumide täitmine. Tähtajalised kriteeriumid tuleb täita aasta jooksul alates keskkonnamärgistuse saamisest. Soovituslike kriteeriume võib vaadelda kui täiendavat tööd keskkonnaga seonduvates tegevustes ning nende eesmärk on motiveerida ettevõtet kasutusele võtma järjest keskkonnasõbralikumaid tooteid ja tehnoloogiasid.

Tiina Tarma

EAS Turismiagentuur, Eesti Rohelise Võtme sekretariaadi juht

Ettevõtja küsib Rohelise Võtme kohta

Mis kasu saab märgise omandamisest majutusettevõtte?

- Ettevõtte muutub atraktiivsemaks keskkonnateadlike küllastajate jaoks
- Paraneb maine nii küllastajate, töötajate kui ka ühiskonna silmis
- Ettevõtte majandustegevus muutub efektiivsemaks, paraneb ettevõttesisene koostöö
- Keskkonnamärgise omandamine väljendab kaasaskäimist ja arvestamist maailma turismitrendidega
- Suureneb konkurentsivõime ja majutusettevõtte eristub teistest

Kas sellise süsteemi sisseseadmine maksab palju?

Ei, olulisem on inimressurs ja aeg. Viimane majutusettevõtte, kes Rohelise Võtme ökomärgist taotles, kulutas selleks täpselt 46x3 EEK ehk ostis dušitihendid vee säästmiseks. Siingi saab vaadelda asja kahte poolt: esialgne kulu säästutihenditele, teiselt aga kuni 50% suurune vee kokkuhoid.

Kas korraldatakse ka koolitusi Rohelise Võtme programmiga liitumiseks?

Märgise saamiseks vajalikke koolitusi on seni korraldatud kaks korda aastas. Järjekordne viiepäevane koolitustsükkel algab oktoobris. Täpsemalt infot Rohelise Võtme programmi kohta leiad EAS Turismiagentuuri koduleheküljelt (<http://visitestonia.com/green/>).

Kui palju ikkagi on võimalik keskkonnamärgise programmiga säästa?

Mõned numbrid, mis näitavad esimese aasta keskmist säästu Rohelise Võtme majutusettevõtetes: vesi 13%, soojus 9%, saastemaksud 53%, puhastusvahendid ja muud kemikaalid 3%, jäätmed 11%. Loomulikult sõltub tulemus ettevõtte suurusest ja sellest, kui efektiivselt ta süsteemi rakendab ja jälgib.

Mõned näited Rohelise Võtme keskkonnamärgise kriteeriumidest:

Kohustuslikud kriteeriumid

- WCd, kraanid ja dušisegistid peavad olema vettsäästvad
- Kasutatakse ainult keskkonnasõbralikke puhastus- ja pesuaineid
- Jäätmed sorteeritakse
- Soojuse reguleerimise võimalused
- Kasutatav tehnika on optimaalse energiatarbimisega
- Hommikulaua menüü peab sisaldama kvaliteedimärgiseid omavaid tooteid
- Majutusettevõttes peavad olema eraldi toad mittesuitsetajatele ning suitsetajatest eraldatud piirkond tootlustamiskohas
- Kasutatavad paberist tooted peavad omama ökomärgist

Tähtajalised kriteeriumid

- Koostatakse keskkonnapoliitika, püstitatakse eesmärgid ja tegevusplaan nende täitmiseks
- Allhankijatele antakse teada ettevõtte poolt kehtestatud keskkonnamärgise nõuded

Soovituslikud kriteeriumid

- Orgaanilised jäätmed kompostitakse
- Kasutatakse alternatiivenergiat

III koht

Austraalia päritolu Orica Limited on maailma suurim lõhkeainetootja, kellel on tütarettevõtteid pea igas maailmajaos.

Foto: Orica Explosives

Moodne ja efektiivne lõhkeainetehas kasvatas kasumit

Orica Eesti OÜ-le kuuluv maailma üks moodsamaid lõhkeainetehaseid saavutas mullu edu tänu ülikõrgele rentablusele – iga töötaja kohta toodetakse tehases umbes 285 tonni lõhkeainet aastas.

Tõnu Tramm
tonu.tramm@aripaev.ee

Sillamäe lähedal Sirgala karjääri lähedal tegutseb üks maailma moodsamaid lõhkeainetehaseid (kui mitte kõige moodsam), mis kuulub maailma suurimale lõhkeainetootjale, Austraalia päritolu kompaniile Orica.

Möödunud aasta majandustulemuste põhjal teenis Orica Eesti OÜ üle 49 miljoni krooni puhaskasumit, mida on tervelt 12 miljonit krooni rohkem kui aasta varem. Selle tulemusena on Orica Ida-Virumaa ettevõtete kasumiedetabelis neljandal kohal, jäädes alla vaid Narva Elektriijaamadele, Eesti Põlevkivile ja Viru Keemia Grupile. Just tänu korralikule kasumi kasvule ja konkurentsivõimele kõrgele rentablusele saavutas Orica Eesti Ida-Virumaa ettevõtete seas igati väärika kolmanda koha. Pole ka ime, sest moodne tehas on täisautomaatne ning ligi 50miljonilise aastakasumiga ettevõttes töötavad vaid 70 inimest, kes toodavad aastas 20 000 tonni lõhkeainet. Piltlikult öeldes toodab iga inimene tänu moodsale tehnoloogiale umbes 285 tonni lõhkeainet aastas.

Orica Eesti OÜ tegevdirektor **Urmus Rägo** nendib, et mullune kasum tulenes suuresti ka sellest, et ettevõtte võimalused oma toodangut müüa avardusid ekspordil ning ka kodumaine põlvkivitööstus

on muutunud stabiilsemaks. Siiski moodustab eksport vaid kümnendiku kogutoodangust, ülejäänud lõhkeaine kasutatakse ära Eesti Põlevkivi karjäärides ja kaevandustes. Eks tehase rajamise idee taga seisiski suuresti Eesti Põlevkivi ise, mis omab ettevõttes 35%-list osalust. Varem kasutati Eesti mäetööstuses Venemaalt ja Ukrainast imporditud lõhkeainet, mis olid kallid ja ei sobinud eriti siinsetes oludes kasutamiseks. Alates tehase käivitamisest on Eesti põlvkivikaevandused suuresti idanaabrist sõltumatud ja põlvkivitootmine oluliselt efektiivsem.

Alates tehase käivitamisest 1998. aastal on Eesti põlvkivikaevandused suuresti idanaabrist sõltumatud.

Koos seadmete ja rajatistega ligi 160 miljonit krooni maksmata läinud tehase ehitasid omal ajal sakslased – Dynamit Nobel GmbH tütar-ettevõtte Sprengstoff-Verwaltungs GmbH, kes asutas 1996. aastal Eestisse oma tütar-ettevõtte Dynamit Nobel Eesti OÜ. Tootmist alustas tehas 1998. aasta jaanuaris. 2000. aasta lõpus ostis Austraalia päritolu Orica Limited, mis omab ettevõtteid ühtekokku 30 maailma riigis, Dynamit Nobeli ära ning ka Eesti tütar-ettevõtte nimi muudeti 2001. aasta kevadel Orica Eestiks. Muus osas omanikering ei muutunud, Eesti Põlevkivi osalus jäi samaks, ka ettevõtte nõukogu jäi suures osas samaks. Vahetusid vaid kaks põhiomanikupoolset liiget. Nõukogu etteotsa jäi sakslane **Jürgen Zimmermann**,

kes on ühtlasi Orica Euroopa peadirektor, Eesti Põlevkivi poolt on Orica Eesti nõukogu Eesti Põlevkivi juhatuse esimees **Mati Jostov** ja juhatuse liige **Enn Loko**.

Urmus Rägo sõnul on uus tehas andnud olulise panuse kogu Eesti energiavarustusse, muutes põlvkivitootmise odavamaks ja efektiivsemaks. Oricas toodetud lõhkeainet kasutavad ka mitmed teised Eestis tegutsevad ettevõtted, mis tegelevad lõhkeainetööstusega. Teedeehitajad jms.

Orica tehas on ainus lõhkeainetehas Eestis, kõik ülejäänud konkurendid asuvad juba teisel pool piiri. Seda nii ida kui ka lääne pool. Kuid neidki konkurente Urmus Rägo ei pelga. "Meie eeliseks konkurentide ees on modernsete lõhkeainete efektiivne tootmine ja soodne hind võrreldes naaberriikidega," kinnitab Rägo.

Selle osas, milliseks kujuneb lõhkeainetehase tulevik, on Rägo kidakeelne. "Kõik sõltub sellest, millised arengud toimuvad Eesti mäetööstuses ja kogu energiaturul tervikuna," selgitab Rägo. Ida-Virumaa majanduskeskkonna suhtes on aga Orica Eesti tegevjuht üsna optimistlik ja usub, et sellest mõneti mahajäänud maakonnast saab aastate pärast igati nüüdisaegne piirkond. Tema sõnul soosib seda juba kogu Eesti soodne ja avatud ettevõtluskeskkond. "Ida-Virumaa peamiseks probleemiks on olnud isoleeritus ülejäänud riigist, kuid siin on toimunud viimastel aastatel suur edasimineku, mis kajastub ka kohalikus ettevõtluses," iseloomustab Rägo.

Orica Eesti juhatuse esimees Wilhelm Sonnenberg ja tegevdirektor Urmus Rägo on uue lõhkeainetehase toodanguga igati rahul.

Fotod: Erakogu

Orica toodetak lõhkeaine.

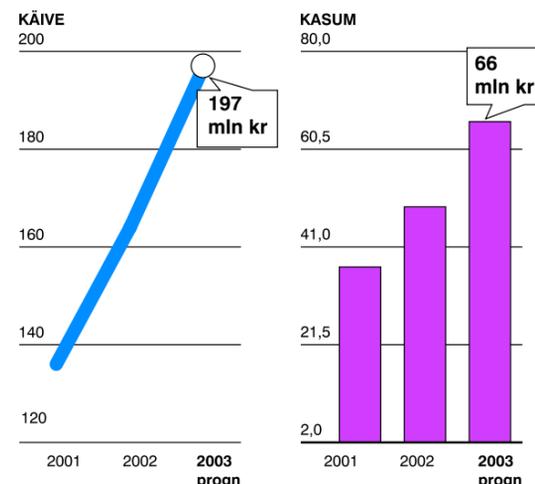
Orica Eesti tähtsündmused

- 1996 Dynamit Nobel GmbH tütar-ettevõtte Sprengstoff-Verwaltungs GmbH asutas Eestisse oma tütar-ettevõtte Dynamit Nobel Eesti OÜ, mis alustas koos Eesti Põlevkiviga maailma moodsaima lõhkeainetehase ehitamist Vaivara valda Sirgalasse.
- 1998 jaanuaris alustas ligi 160 miljonit krooni maksmata läinud tehas tööd.
- 2000 Austraalia päritolu Orica Limited ostis Dunamit Nobeli ära.
- 2001 Dynamit Nobel Eesti OÜ nimi muudeti Orica Eesti OÜks.

Allikas: ÄP, Orica Eesti OÜ

Orica Eesti kasum kasvab pidevalt

majandustulemused mln kroonides

visioon

Ida-Virumaa – Eestimaa Ruhr

Soodsa asendi, elanike kontsentratsiooni ja nooruse ning rikkalike loodusressursside põhjal võiks esmapilgul Ida-Virumaal eeldada ülihead arengut. Paraku on Ida-Virumaa majandus juba pikemat aega kahanenud ja elanikud lahkunud. 1989–2002 vähenes rahvaarv 20% (umbes poole sellest moodustas siiski tagasiränne SRÜ maa-desse). Aastaks 2015 prognoositakse rahvaarvu edasist vähenemist kuni 10% võrra madala sündivuse ja väljarände tõttu. Samas on siin 10–29aastaste noorte osakaal üks suuremaid Eestis, mis tähendab suurenevat tööeliste arvu. Kui neile aga kohapeal töökohti ei teki, siis nad lahkuvad.

Siinne Nõukogude Liidu vajaduste tarvis rajatud suurtööstus on nüüdseks suures osas kas restruktureeritud või lakanud olemast. Eesti Põlevkivi 14 000 töötajast on alles vaid ligikaudu viis tuhat. Sama suur või suuremgi vähenemine on toimunud Kreenholmis, endises Baltijetsis ja mujalgi. Mitmed tööstused, nagu Oru turbakombinaat, on lõpetanud üldse töö. Vähe sellest! Paarikümne aasta pärast on neid töökohti veelgi vähem, põlevkivienergeetika ja tekstiili-õmblustööstus võib üldse kaduda.

Tööstustöötajate arv on Ida-Virumaal 1990. aastatel vähenenud ligikaudu poole võrra. Nii on täna Ida-Virumaal Eesti maakondadest suurim tööpuudus (tööta on 17 000 ehk 19%) ja üks madalaim hõivatus (2001. aastal 77 000). 15–74aastaste osalemine töötajate seas oli seal 2003. aasta I kvartalis vaid 49% (Eesti keskmine 61,6%). Ida-Virumaa töötajateressurss on selgelt alakasutatud.

Samas on Ida-Virumaa Eestis kõige madalama ettevõtlikkusega, vaid 16 ettevõtet 1000 elaniku kohta (Eestis 39). Ka välisinvesteeringuid on Ida-Virumaale tulnud kaks korda vähem kui kolm korda väiksemale Lääne-Virumaale.

Strateegiline tulevikuvision Ida-Viru maakonnast

Muu maailma kogemusele tuginedes väidan üsna veendunult, et väljaspoolseid eripoliitika rakendamata võib Ida-Virumaa kahanemine jätkuda veel aastakümneid, kusjuures riigikassast sinna paratamatult suunatavad sotsiaalkulud ületavad kordades võimalikule ennetavale arendusele tehtavaid kulutusi. Kuid milline arengumudel oleks õigeim?

Ameerikalik mudel – liberaalse poliitika “viljadena” leiate kümneid hüljatud kummituslikke kaevanduslinnu ja getostuvaid vanu tööstusalasid-aguleid ja millega muide Eesti reaalne Ida-Viru poliitika enim sarnaneb. Ka hiigelressursside ja -territooriumiga Venemaa (samuti Kanada

Garri Raagmaa
Tartu Ülikooli Pärnu kolledži direktor

ja paljud arengumaad) on rakendanud oma ressursikolooniate tühjajumpamise sarnast “investeeri ja hülga” mudelit.

Briti mudel – on juba euroopalik, kus tegeldakse taanduvate alade ülesupitamise ja investeerimise sinnameelitamisega. Tihedalt asustatud Euroopas pole ju maa raisata. Paraku on rida suurte boonustega sisse meelitatud välistehaseid suletud ja agentuuride raha kulutamine kohati pehmelt öeldes raiskav. Edukaimad on olnud Šoti-Walesi regionaalse omavalitsusega seotud arenguagentuurid.

Nüüd on seda mudelit asutud rakendama mujalgi Britis. Šoti mudel on tegelikult segu Briti ja Saksa regionaalpoliitikast.

Saksa mudel – Saksa föderaalvalitsus on Ruhris ja mujal vanadel tööstusaladel rakendanud “ühisülesandeks” nimetatud laiahaardelist, ühtlasi väga kallist, kuid tõhusat föderaalprogrammi, mille eesmärgiks on tihedas koostöös kohalike kommertskodadega uute tööstuste ning nüüdisaegse teenustepõhise majandussüsteemi rajamine. Väga oluline on siinkohal mainida, et muudatuse aluseks on kelti tiigritel ja saksa keelsetes maades (ka Austrias ja Šveitsis) olnud kohapealse kõrghariduse väljaarendamine ja teadmiste loomise tagamine. Samalaadset mudelit tuleks rakendada ka Ida-Virumaal.

Ida-Virumaa tugevused ettevõtluse arengu

seisukohalt lähtuvad nii töötajate kontsentratsioonist kui ka hetkel soodsast vanusstruktuurist. Ida-Virumaal on palju võimalusi teenindusmajanduse, isiku- ja eriti just äriteenuste, arendamise, mis ongi tegelikult uue majanduse arengu eelduseks ja mille nõudlus kasvab nii regioonis kui ka väljaspool.

Ohud Ida-Viru maakonna ettevõtlusele tulevad ennekõike vana majanduse tekitatud negatiivsetest välismõjudest: sotsiaalprobleemidest ja keskkonnahädadest. Maakond võib kaotada oma noored, mis on eriti tõenäoline juhul, kui ülikoolid ei näe enam motivatsiooni regioonis tegutsemiseks. Ida-Virumaal on suur 10–20aastaste vanusgrupp – ligi 28 000 noort. Samas on ettevõtetes ja ka omavalitsustes terav puudus inseneridest, keskkastmejuhtidest, projektijuhtidest.

Seega ongi Ida-Virumaa arengu olulisim strateegiline küsimus just ärialase ja sellega kombineeritud tehnilise rakenduskõrghariduse andmine ning selle abil vastava oskuskompetentsi ning innovatiivse ärikeskkonna loomine kohapeal. Viiesaja rakenduskõrghariduse spetsialisti riigitellimus koolitusperioodiks maksaks vaid ca 30–40 miljonit aastas.

Õppebaasi ettevalmistamine on küll mõnevõrra kallim, kuid siin saab juba kasutada ka ettevõtteid praktikaasina. Tellimuse saamine haridusministeeriumilt oleks selge signaal nii kohalikele noortele, ettevõtjatele kui ka muudugi ülikoolidele, et oma kolledžid laiendada.

Ida-Virumaa nõrkused tulenevad peaaesjalikult vana majanduse loodud kultuurist, sotsiaalsest frigiidsusest ja perifeersusest Eesti avalikkuse, keskvõimu ja keeleruumi suhtes. Regiooni elanikud ja ettevõtjad ei suuda kardetavasti kiirete muutustega kaasa minna, ei soovi ega suudagi ümber õppida ja pigem kapselduvad tuntud vanasse, võimendades nii veelgi vana majanduse välismõjusid ja tingides nii negatiivse maine ning kapitali pelguse. Siinkohal paistab taas välja esmane vajadus investeerida koolitusse ja hoiakute muutmise, kusjuures olulised on niinimetatud pehmed investeeringud. Nii nagu tegid iirlased, kes suunasid euroraha vood esmalt äriharidusse ja uue kultuuri loomisse.

Oluline on arendada ka nn isikuteenindusmajandust ehk turismi ja jaekaubandust, mis annavad kiireid tulemusi suhteliselt väikeste kapitalimahutustega. Turismiarendus on maakonnas nii ettevõtjate kui ka maavalitsuse ja omavalitsuste põnnistusel läinud liikvele, käima on

veetud rida edukad projekte, nagu näiteks Toila sanatoorium või Kohtla kaevandusmuuseum. Ida-Virumaa noort rahvast on vaja valmistada ette teenindajateks ja teenindusettevõtjateks. Narva kutseõppekeskuse edu on siin julgustav. Teisalt vajab kujundamist tarbimiskultuur, inimesed ei ole harjunud, et neid teenindatakse, ega ole harjunud olemas teenindajad.

Ida-Virumaa teiseks võtmeharuks on äriteenuste arendus ja kohalike võimekaimate noorte suunamine sellesse valdkonda. Sealjuures tuleb lähtuda maakonna asendist ja rahvuskoosseisust ning luua rahvusvaheliselt arvestatav äriteenuste koostus, mis suudaks teenuseid pakku- da ka vene ja inglise keeles.

Ida-Virumaa vajab suurtes kogustes väliskapitali, mistõttu tuleks osata spetsiifiliste potentsiaalsete välisinvestoritega läbi rääkida. Praegu oskavad seda vaid üksikud suurettvõtted. Esimeses etapis saab sellist teenust tagada vaid avaliku-erasektori koostöös kontorite kujundamisega, nagu IVEK ja Narva äriõuandla. Edaspidi turu kasvades tuleb soosida era- konsultatsioonifirmade teket.

Vajalik on innovatiivse töus traditsioonilistes harudes, nagu põlevkivikeemiatööstus. See saab põhineda vastavate era-avalike arendusstruktuuride loomisel. Regiooni suurettvõtte, nagu Viru Keemia Grupp ja Silmet, on oma vastavate üksuste loomisega alustanud. Initsiatiivid vajavad projektidena lisatoetust ja ülikoolide kaasamist.

Ida-Virumaa peab enam kasutama oma asendit Põhjamaade metropolide vahel arendamiseks sealsete turgude tarvis perspektiivseid harusid (klastreid), nagu ehitus ja ehitusmaterjalide tootmine, logistika kombineerituna vastava tootmisega (nt puidu- ja metallitoorme väärindamine Läände, tarbe- ja toidukaupade suunamine itta).

Läheduses paiknevad kiiresti kasvavad ehitusturud (Tallinn, Peterburi, Riia), mis nõuavad kasvavates kogustes ehitusmaterjale ja ehitajaid.

Maakond vajab uute ja osaliselt ka vanade majandusharude arendamiseks ning uutele investitoritele tingimuste loomiseks täiendavat infrastruktuuri, nagu regionaalsadam ning tööstusplatsid ja -pargid.

Samal teemal räägiti ka 17. septembril Ida-Virumaa arengukonverentsil.

kommentaari

Perspektiivikaima piirkonna arengut takistab venepärasus

Agu Laanemets
OU Viru Kalatööstus juhatuse esimees

Ida-Virumaa on teiste maakondadega võrreldes äärmiselt linnastunud piirkond – ligemale 90% elanikest elab linnades. Tooni annavad suured ja keskmise suurusega ettevõtted, millest nii mõnedki on riigi omanduses. Väikeettevõtlus on suh-

teliselt vähearenenud. Rahvastik, eriti linnades, kõneleb emakeelena valdavalt vene keelt. Tööpuuduse tase on Ida-Virumaal teiste Eesti maakondade seas küll üks kõrgemaid, samas keskmine palk jällegi üks madalamaid. Omapärane ja arengupotentsiaali sisaldav on maakonna geograafiline asukoht usutavasti tulevasel Euroopa Liidu idapiiril, Läänemere regiooni suurima linna Peterburi läheduses.

Tegelikult pean Ida-Virumaa üheks perspektiivikamaks piirkonnaks Eestis. Linnadesse koondunud ja suurettvõtetes töötamisega harjunud elanikkond on heaks eelduseks tootmisettevõtete loomiseks või, miks mitte, ka mujalt ümberkolimiseks Ida-Virumaale. Samas olen kohanud ka inimeste a priori suhtumist, justkui peaks riik garanteerima töö mõnes suurettvõttes koos mitmete soodustustega (näiteks tasuta

transport töökohtale, seadusega ettenähtust paremad pensionitingimused jms), kui aga mitte, siis tuleb olla töötu.

Väikeettevõtlusega tegelemiseks tundub motivatsiooni olevat vähevoitu, mille tulemusena teenindussfäär ja turismimajandus koguvad tuure väga vaevaliselt. Kõrge tööpuudus ja madalad palgad ühelt poolt küll soosivad investeeringute saabumist maakonda, teiselt poolt aga tekitavad surnud rin-

gi, kus töötajad on odav ja suhteliselt madala kvalifikatsiooniga, mis omakorda tingib selle, et töötajatelt kõrgemat kvalifikatsiooni eeldavad ja neile paremaid palku pakkuvad projektid maakonda ei kipu tulema. Samuti napib maakonnas krooniliselt nii keskkastme- kui ka tippjuhte.

Muidu igati võimekate töötajate edenemist karjääriredelil takistab enamasti vähene või peaaegu olematu eesti keele os-

kus. Kuigi maakonna suurettvõtete tippjuhid on tihti peale väljastpoolt Ida-Virumaad, ei ole üldiselt Ida-Virumaale tööle, veel vähem elama, asumine mujalt Eestist pärit juhtide seas just populaarne.

Paradoksaalne küll, aga tundub, et Ida-Virumaa tohtu majanduspotentsiaal atraktiivse Venemaa turu vahetus naabruses on suuremalt jaolt kasutamata just maakonna venepärasuse tõttu.

ÄP Ida-Virumaal

Sillamäe sadamast saab Ida-Virumaa päästerõngas

ÄP maakonnas: järgmine Äripäeva arengukonverents toimub 24. septembril Lääne-Virumaal Rakveres.

Sillamäe sadama rajamisest huvitatud investorid on leitud, ehitajaga kokkulepe sõlmitud ja ligi 2000 töökohta pakkuva objekti ehitustöödega tehakse algust lähikuudel.

Tõnu Tramm

tonu.tramm@aripaev.ee

Paar nädalat tagasi alustati Sillamäe jäätmehooldla kõrval asuval tulevasel sadamaterriitoriumil mõtetoid ning kohalikud ettevõtjad ootavad pikisilmi päeva, mil sadamaehitajad neilt muulikevade hakkavad kokku ostma ja merre veeretama.

Sadama ehitus ning hiljem kogu rajatise käitlemine peaks tööd andma kuni 2000 inimesele, sadam omakorda loob eeldused uuteks investeeringuteks. Ehk nagu ütles sadama rajamise eestvedaja, ASi Silmet Grupp juht **Tiit Vähi** ajalehele Põhjarannik, on Vene naftatöösturid juba praegu valmis uue naftatehase ehitamiseks kopa maasse lööma, kui vaid oleks sadam, mille kaudu saaks toorainet ja valmistoodangut vedama hakata. Vähi usub, et kui ekskavaatorid ükskord sadamaehitusel murisema hakkavad, küll siis tulevad ka ettevõtjad mürina peale kohale.

Samal teemal räägiti ka 17. septembril Toilas toimunud Ida-Virumaa arengukonverentsil.

Just nafta- ja keemiatoodete tarvis uus sadam rajataksegi. Silmet Grupp lootis kaks aastat tagasi algatatud Sillamäe sadama projekti kaasata ka riiki, kuid too ütles Tallinna Sadama kaudu pakutud investeeringust ära. Tiit Vähi lootis kuni läinud aasta sügiseni, et ehk ikkagi võtab riik sellest suurest ja riigi jaoks suhteliselt kriitilist piirkonda arendavast ettevõtmisest osa, kuid paraku seda ei juhtunud.

Kaheaastane töö läks vett vedama, õnneks ei läinud ettevõttel peale aja siiski midagi kaotsi ning Vähi alustas uut ringi erainvestorite seas. Käesoleva aasta augusti lõpupäevil jõudiski AS Silmet Grupp investori kaasamise otsingutega ühele poole. Sõelale jäid Soome kapitalil põhinevad Kaakon Kuljetussuunnitluse ja Kaakon Holding. Kui investoritega leping taskus, kirjutas Vähi juba järgmisel päeval alla ASi Sillamäe Sadama ja ASi Eesti Ehitus vahelisele sadama hüdrotehnilisele osa ehituse lepingule.

Esialgul kavandati sadama maksumuseks 300 miljonit krooni, nüüd rehkendatakse lõppsummaks 350 miljonit. Sadama esimene ehitusjärg näeb ette kaubasadama rajamist, teises järgus valmib kuivlasti- ja puidulaevade sadam ning hiljem reisisai.

Vähi ajakirjanduses välja öeldud visiooni kohaselt rannadub esimene kaubalaev Sillamäe sadamas aastal 2005. Kindlat vekslit ta siiski välja ei käi. Esialgseks kaubakoguseks, mis sadamast aasta jooksul läbi võiks käia, on rehkendatud kuni viis miljonit tonni. Sillamäe Päiteninalt põhja poole rajatav muul peaks kokkuvõttes tulema 510 meetrit pikk, sada-

makai pikkuseks kavandatakse 730 meetrit.

Vähi teab rääkida, et Sillamäe oli sadamakohana hinnatud juba **Peeter I** ajal. Aastaid tegutses Sillamäel selle aja kohalt suure kaubakäibega sadam. Kuuekümnendatel aastatel see aga likvideeriti, kuid kõik, mis ühe sadama jaoks on vaja, on Sillamäel olemas. Sillamäe asub kahe suure majandusruumi vahel, meri on piisavalt sügav ning tulevases sadamakohas on olemas selle eksisteerimiseks vajalik infrastruktuur.

Ida-Virumaal on aga teinegi sadam, kus ehitustöödega jõutud kaugemale kui Sillamäel, kuid rahaasjad seevastu segasemad. Tegemist on Lääne-Vi-

rumaa külje all, Sillamäelt umbes 60 km kaugusel asuva Aseri sadamaga, kuhu kavandati kuivlastisadamat. Äriees **Oleg Ljadovi** firma Kalotex jõudis omal ajal ehitada valmis 720 meetrit muuli, mattes merre enam kui 50 miljonit krooni. Siis rahavood katkesid, muuli ehitamisel teenust osutanud OÜ Tamme Auto sai võlgade katteks ehitise endale. Mis saab edasi, on esialgu segane. Igatahes Põhjaranniku teatel suutsid sadama eestvedajad Aseris käinud majandusminister **Meelis Atoneni** veenda, et ruumi on lähedalt mõlemale sadamale. Kuid ega see veel Aseris ehitust käima lükka. Sillamäe sadama osas on pilt igatahes juba täiesti konkreetne.

Sillamäe sadama rajamine logistiliselt soodsasse asukohta loob võimalused ka teiste investeeringute tõmbamiseks Ida-Virumaale.

Foto: Sillamäe LV

23. septembril 2003 Rakvere teatri väikeses saalis

Äripäeva Lääne-Virumaa Arengukonverents

Elu võimalikkusest Lääne-Virumaal,
Lääne-Virumaa maavanema kt Riina Kaptein

Ettevõtluse arengusuunad Rakveres,
Rakvere linnaeape Andres Jaadla

Lääne-Viru maakond: trendid ja visioon,
Eesti Tuleviku Uuringute Instituudi direktor Erik Terk

Eesti majanduse arengud,
Eesti Panga juhtivekspert Kristjan Tamla

EAS võimalused ettevõtjale,
EASi direktor regionaalarengu alal Ülari Alamets

Arengusuunad kindlustuses ja Lääne-Virumaa ettevõtete kahjujuhtumite ülevaade,
If Eesti Kindlustuse kindlustusdirektor Mihkel Uibopuu

Kinnisvara Lääne-Virumaal – hea või halb investeering?
Vestman Kinnisvara analüütik Ülle Tamm

Lääne-Virumaa ettevõtluskeskkond ettevõtja pilgu läbi,
OG Elektra nõukogu esimees Oleg Gross

Konverentsipäeva kokkuvõte,
Virumaa Teataja peatoimetaja Rein Sikk

Lääne-Virumaa TOPi väljakuulutamine ja autasustamine

Äripäev

Hind 990 kr (km-ga 1169 kr).
Mitme osaleja korraga registreerimisel on 10% soodustus.
Registreerimine telefonil (0) 667 0233, Merle Kumari
www.aripaev.ee/seminar

Toetavad: radiolinja

enterprise estonia
ettevõtluse arendamise sihtasutus

If Eesti Kindlustus